לא היה שם סניפין. תימה לרבי יוסי מה הן קשותיו דקרא דלקמן (דף לז.) אמרינן קשותיו אלו הסניפין ומנקיותיו אלו הקניס ורש"י פירש בפי' חומש שנחלקו בהן חכמי ישראל ואיתא דאמרי איפכא ואוקמוה שתרגם מנקיותיו מכילתיה כמאן דאמר מנקיות אלו סניפין ולא מצינו מחלוקת זה בש"ס שלנו ומכילתיה [מ] נמי יש לייחס לקניס נמי שגם [מא] הם היו סוגפין את הלחם ועוד דאי אסניפין הא כתיב (שמות כה) ומנקיותיו אשר יוסך בהן שמסككין בהן את הלחם שעל הלחם מסككין הקניס בין לחם לחבירתה והא דכתיב (במדבר ד) את קשות הנסך הכי קאמר סניפין של קניס המסككין את הלחם [ז] וכדפרישית לעיל שהסניפין מעמידין את הקניס: **מסגרתו [של שלחן] מעמדת את הלחם.** משמע שא"ל העמדה אלא הנה שמתמוקה ועיין פירשנו (דף לד: [יז]) : **לדברי האומר מסגרתו למטה היתה.** ברגליים אבל הדף העליון חלק היה משני צדדין ואין לו בית קיבול טבלא המתהפכת שיכולין להשתמש בצד זה כמו בצד זה שחלקה היא משני צדדין טומאה כשולחן של מקדש שהיה מקבל טומאה כדמפרש לקמן ואין טבלא זו כשאר פשוטי כלי עץ משום דרחבה היא בית קיבולה ולדברי האומר למעלה היתה אי דמקבל טומאה משום דאית לה בית קבול ואינה מתהפכת וטבלא המתהפכת מיבעי לך כך פירש בקונטרס והאי דלא משכח בפרק אלו מומין (בכורות דף לח.) טומאה מדאורייתא [יח] ואין לו תוך בכלי שעוף אלא בהנך דחזו למדרסות [מב] דלא איתקש לשק היינו כמאן דאמר מסגרתו למעלה היתה טבלא המתהפכת מיבעי לך אי נמי טבלא המתהפכת [מג] בית לה תוך חשיבא מחמת שהיא רחבה ולא מיקריא אין לו תוך כך פי' בקונטרס והא דאמר בפרק המוכר את הבית (ב"ב דף סו.) גבי דף של נחתומין דפשוטי כלי עץ [מא] מדרבנן היינו כמאן דאמר מסגרתו למעלה היתה דמדרבנן טומאה ומדאורייתא טהורה מדרבנן מיהא דאיתא תמני לומר דמדאורייתא טהורה מדרבנן מיהא ומיקל שם ר' אליעזר משום דשמא מדאורייתא טהורה אי נמי הבית שיוצא

והאיכא מסגרתו כמאן דאמר מסגרתו למטה היתה ולמאן דאמר מסגרתו למעלה היתה פרקודי הוה מפרקדא ולחם בגויה דשלחן הוה יתיב כדתניא ר' יוסי אומר לא היה שם סניפין אלא מסגרתו של שלחן מעמדת את הלחם אמרו לו [מד] מסגרתו למטה היתה אמר ר' יוחנן לדברי האומר מסגרתו למטה היתה טבלא המתהפכת טמאה לדברי האומר מסגרתו למעלה היתה טבלא המתהפכת תיבעי לך מכלל דשלחן בר קבולי טומאה הוא כלי עץ העשוי לנחת הוא וכל [מא] כלי עץ העשוי לנחת אין מקבל טומאה מאי טעמא [מב] דומיא דשק בעינן מה [מג] שק מטלטל מלא וריקן אף כל מטלטל מלא וריקן [א] שלחן נמי מטלטל מלא וריקן כדריש לקיש [ד] דאמר ר"ל מאי דכתיב [ה] על השלחן הטהור טהור מכלל [מב] דאיכא טמא אלא מלמד שמגביהין אותו לעולי רגלים ומראין בו לחם ואומרי' להם ראו חיבתכם לפני המקום כדברי רבי יהושע בן לוי [ה] דאמר רבי יהושע בן לוי נס גדול נעשה בלחם הפנים סילוקו כסידורו שנאמר [ו] לשום לחם חם ביום הלקחו ותיפוק לי משום ציפוי מי לא תנן [ז] השלחן והדולבקי שנפחתו או שחיפן בשייש ושייר בהן מקום הנחת כוסות טמאין רבי יהודה אומר מקום הנחת חתיכות שייר אין לא שייר לא וכי תימא כאן בציפוי עומד כאן בציפוי שאינו עומד והא בעא מינה ריש לקיש מרבי יוחנן בציפוי עומד או בציפוי שאינו עומד בשחיפה את לבזבזין

והאיכא [ב] מסגרתו. דגובה טפח דכי מסדר לחם עלה הוי ט"ז טפחים: **למטה היתה.** ד' דפין רחבין טפח קבועים על גידיהן ולא על רחבן [ד] כגובה ד' רגליו של שלחן לד' רוחות והיה [ה] דף השלחן העליון מונח על אותן דפין כעין כסוי כסרולה וטולו משם שלא היה קבוע עליהם: **פרקודי מפרקדא.** כעין פרקדן שלא היתה זקופה בשוה אלא משופעת וטוה כלפי חוץ ואין הלחם סדור עליה: **דתניא.** דאיכא למאן דאמר דאמר ר' יוחנן לדברי האומר מסגרתו למטה היתה אמר ר' יוחנן לדברי האומר מסגרתו למטה היתה טבלא מעמדת את הלחם אמרו לו [ח] מסגרתו למטה היתה אמר ר' יוחנן לדברי האומר מסגרתו למטה היתה טבלא המתהפכת טמאה לדברי האומר מסגרתו למעלה היתה טבלא המתהפכת תיבעי לך מכלל דשלחן בר קבולי טומאה הוא כלי עץ העשוי לנחת הוא וכל [ט] כלי עץ העשוי לנחת אין מקבל טומאה מאי טעמא [י] דומיא דשק בעינן מה [יא] שק מטלטל מלא וריקן אף כל מטלטל מלא וריקן [יב] שלחן נמי מטלטל מלא וריקן כדריש לקיש [יג] דאמר ר"ל מאי דכתיב [יד] על השלחן הטהור טהור מכלל [טו] דאיכא טמא אלא מלמד שמגביהין אותו לעולי רגלים ומראין בו לחם ואומרי' להם ראו חיבתכם לפני המקום כדברי רבי יהושע בן לוי [טז] דאמר רבי יהושע בן לוי נס גדול נעשה בלחם הפנים סילוקו כסידורו שנאמר [יז] לשום לחם חם ביום הלקחו ותיפוק לי משום ציפוי מי לא תנן [יח] (בכורות דף לח.) טומאה מדאורייתא [יט] ואין לו תוך בכלי שעוף אלא בהנך דחזו למדרסות [כ] דלא איתקש לשק היינו כמאן דאמר מסגרתו למעלה היתה טבלא המתהפכת מיבעי לך אי נמי טבלא המתהפכת [כא] בית לה תוך חשיבא מחמת שהיא רחבה ולא מיקריא אין לו תוך כך פי' בקונטרס והא דאמר בפרק המוכר את הבית (ב"ב דף סו.) גבי דף של נחתומין דפשוטי כלי עץ מסגרתו למעלה היתה דמדרבנן טומאה ומדאורייתא טהורה מדרבנן מיהא דאיתא תמני לומר דמדאורייתא טהורה מדרבנן מיהא ומיקל שם ר' אליעזר משום דשמא מדאורייתא טהורה אי נמי הבית שיוצא

לבזבזין

[כב] דלא כר' יוחנן ומסקינן דלא קאי אי נמי הא דמיבעי לן הכא בטבלא המתהפכת היינו משום דטבלא משמשת את הלחם ומשמשת משמשי לחם כדתניא בת"כ בפרשה זו היכי דיוה כל כלי ריבה ומה ראית לרבות אלו ואלו אחר שריבה הכתוב ומיעט ת"ל שק מה שק מיוחד השולחן ואת הטבלא והדולבקי ת"ל כל כלי ריבה ומה ראית לרבות אלו ואלו אחר שריבה הכתוב ומיעט ת"ל שק מה שק מיוחד משמשם אלא ומשמשם [כג] משמשי אלא אף אי אריבה את השולחן ואת הטבלא והדולבקי משמשם אלא ואת משמשי אלא ומוציא אני את הסולם ואת משמשי אלא ומשמשם אלא ואינו משמשם את משמשי אלא הקולב והנחותה והמנורה שמשמשם את משמשי אלא ואינו משמשם אלא ועל כרחך בשאין ראויין למדרס מיירי מדלא נקט מטה כסא ופסל והוה ליה לרבויינהו נמי ממשכב [כד] ונשאין להם בית קיבול [כה] מדלא קאמר מה שק מיטלטל מלא וריקן ומיבעיא לן הכא אי דרשא גמורה היא לו או אסמכתא בעלמא משום דעל כרחין אפילו למ"ד מסגרתו למטה אע"פ שכל הדרשות לריכות הניא דת"כ לרבויי משמשי משמשי אלא ומשמשם משמשי אלא והשולחן הטהור אילטריך ללמד שמגביהין אותו לעולי רגלים מ"מ לענין טבלא לאו דרשא גמורה היא דטבלא המתהפכת נפקא לן משולחן הטהור והשתא דף של נחתומין דפשיעא לן דהוא דרבנן אינה משמשת אלא ומשמשי אלא והא דמשמע בכל דוכתא דפשוטי כלי עץ אפילו טומאה דרבנן אין בהן כדמשמע בריש חולין (דף ג.) דקאמר טמא במוקדשין שנדבת קרומית של קנה ושחט בה ועל כרחך בשעשאה כלי דעולה טעונה כלי ובפ' בכל מערבין (עירובין דף לא.) דקאמר דשקיל לה בפשוטי כלי עץ ובפרק כל הכלים (שבת קכג:) גבי קנה של זיתים פריך בגמרא פשוטי כלי עץ הוא ובפ"ק דשבת (דף טז.) כלי עץ כלי זכוכית פשוטיהן טהורין אפילו מדרבנן דומיא דכלי זכוכית וסיککה בחיצין זכריס כשרה בפ"ק דסוכה (דף יב:) ואי מקבלי טומאה אפילו מדרבנן הוו פסולי לסיכוך דאמר מר אפילו מטלניות שאין בהן שבע ואגיני פשתן פסולין אע"ג דלא הוו מקבלי טומאה כל הני לא דמו לדף של נחתומין דחשיב רחבה כבית קיבול כדפירש בקונטרס הכא דמהאי טעמא טמא טבלא המתהפכת מדאורייתא למ"ד מסגרתו למטה ואי הוה מצי למימר דדף של נחתומין הוי כטבלא דמשמשת אלא ומשמשי אלא כ"ש דיתא טפי דלא דמי לכל הני דטהורין אפילו מדרבנן ורבינו שמואל פי' שם דהשתא מסקנא לא קיימא ור"מ פי' דהיינו טעמא דטבלא המתהפכת לפי שיש לה בית קיבול לטמא כמו שולחן למאן דאמר מסגרתו למטה ועדיף מדאר מאשר פשוטי כלי עץ שאין להם בית קיבול כלל ואי אפשר להיות כן דלפירושו למ"ד מסגרתו למטה היתה המסגרת קבועה בשולחן ובפ"ק דסוכה (דף ה.) מוכח דברגליים היתה המסגרת ולא בשולחן דפריך ולילף מזר דאמר מר זר כל שהוא ומשני דנין כלי מכלי ואין דנין כלי מהכשר כלי ופריך מסגרת נמי הכשר כלי הוא ומשני מסגרתו למטה היתה: **כלי עץ העשוי לנחת הוא.** דמה שמסלקים אותו בסילוק מסעות אין זה מלעולו כיון דמקומו קבוע: **סילוקן בסידורו.** כה] היינו למאן דאמר אפילו דומה מדקדש דלמ"ד אין אפילו דחיא שבת לא היה חס בשבת סידור: **כאן בציפוי שאינו עומד.** הוה מצי לאקשויי משלחן דמשה דליפוי דעומד הוא כב] אי נמי (לא היה) מחובר בעד אלא כעין מעשה ארון דאמר בפרק בתרא דברכות [כו] (דף טו) שלא ארונות עשה בצלאל אחד של עץ ושנים של זהב ועוד יש לפרש דעומד קרי כשהליפוי עב וחזק ולאו אפילו להשמשם עליו בפני עצמו אפילו כי אקשה ליה לעץ: כלי

מסורת הש"ס

א) מגילה כא. ב) מגילה כו:. ג) מגילה כו:. ד) [ב"ב סו.] ה) [ב"ב סו.] ו) [ב"ב סו.] ז) [ב"ב סו.] ח) [ב"ב סו.] ט) [ב"ב סו.] י) [ב"ב סו.] יא) [ב"ב סו.] יב) [ב"ב סו.] יג) [ב"ב סו.] יד) [ב"ב סו.] טו) [ב"ב סו.] טז) [ב"ב סו.] יז) [ב"ב סו.] יח) [ב"ב סו.] יט) [ב"ב סו.] כ) [ב"ב סו.] כא) [ב"ב סו.] כב) [ב"ב סו.] כג) [ב"ב סו.] כד) [ב"ב סו.] כה) [ב"ב סו.] כו) [ב"ב סו.] כז) [ב"ב סו.] כח) [ב"ב סו.] כט) [ב"ב סו.] ל) [ב"ב סו.] לא) [ב"ב סו.] לב) [ב"ב סו.] לג) [ב"ב סו.] לד) [ב"ב סו.] לה) [ב"ב סו.] לו) [ב"ב סו.] לז) [ב"ב סו.] לח) [ב"ב סו.] לט) [ב"ב סו.] מ) [ב"ב סו.] מא) [ב"ב סו.] מב) [ב"ב סו.] מג) [ב"ב סו.] מד) [ב"ב סו.] מה) [ב"ב סו.] מו) [ב"ב סו.] מז) [ב"ב סו.] מח) [ב"ב סו.] מט) [ב"ב סו.] נ) [ב"ב סו.] נא) [ב"ב סו.] נב) [ב"ב סו.] נג) [ב"ב סו.] נד) [ב"ב סו.] נה) [ב"ב סו.] נו) [ב"ב סו.] נז) [ב"ב סו.] נח) [ב"ב סו.] נט) [ב"ב סו.] ס) [ב"ב סו.] סא) [ב"ב סו.] סב) [ב"ב סו.] סג) [ב"ב סו.] סד) [ב"ב סו.] סה) [ב"ב סו.] סו) [ב"ב סו.] סז) [ב"ב סו.] סח) [ב"ב סו.] סט) [ב"ב סו.] ע) [ב"ב סו.] עא) [ב"ב סו.] עב) [ב"ב סו.] עג) [ב"ב סו.] עד) [ב"ב סו.] עה) [ב"ב סו.] עו) [ב"ב סו.] עז) [ב"ב סו.] עח) [ב"ב סו.] עט) [ב"ב סו.] פ) [ב"ב סו.] פא) [ב"ב סו.] פב) [ב"ב סו.] פג) [ב"ב סו.] פד) [ב"ב סו.] פה) [ב"ב סו.] פו) [ב"ב סו.] פז) [ב"ב סו.] פח) [ב"ב סו.] פט) [ב"ב סו.] צ) [ב"ב סו.] צא) [ב"ב סו.] צב) [ב"ב סו.] צג) [ב"ב סו.] צד) [ב"ב סו.] צה) [ב"ב סו.] צו) [ב"ב סו.] צז) [ב"ב סו.] צח) [ב"ב סו.] צט) [ב"ב סו.] ק) [ב"ב סו.] קא) [ב"ב סו.] קב) [ב"ב סו.] קג) [ב"ב סו.] קד) [ב"ב סו.] קה) [ב"ב סו.] קו) [ב"ב סו.] קז) [ב"ב סו.] קח) [ב"ב סו.] קט) [ב"ב סו.] קי) [ב"ב סו.] קיא) [ב"ב סו.] קיב) [ב"ב סו.] קיג) [ב"ב סו.] קיד) [ב"ב סו.] קטו) [ב"ב סו.] קטז) [ב"ב סו.] קיז) [ב"ב סו.] קיח) [ב"ב סו.] קיט) [ב"ב סו.] קכ) [ב"ב סו.] קכא) [ב"ב סו.] קכב) [ב"ב סו.] קכג) [ב"ב סו.] קכד) [ב"ב סו.] קכה) [ב"ב סו.] קכו) [ב"ב סו.] קכז) [ב"ב סו.] קכח) [ב"ב סו.] קכט) [ב"ב סו.] קל) [ב"ב סו.] קלא) [ב"ב סו.] קלב) [ב"ב סו.] קלג) [ב"ב סו.] קלד) [ב"ב סו.] קלה) [ב"ב סו.] קלו) [ב"ב סו.] קלז) [ב"ב סו.] קלח) [ב"ב סו.] קלט) [ב"ב סו.] קמ) [ב"ב סו.] קמא) [ב"ב סו.] קמב) [ב"ב סו.] קמג) [ב"ב סו.] קמד) [ב"ב סו.] קמה) [ב"ב סו.] קמו) [ב"ב סו.] קמז) [ב"ב סו.] קמח) [ב"ב סו.] קמט) [ב"ב סו.] קנ) [ב"ב סו.] קנא) [ב"ב סו.] קנב) [ב"ב סו.] קנג) [ב"ב סו.] קנד) [ב"ב סו.] קנה) [ב"ב סו.] קנו) [ב"ב סו.] קנז) [ב"ב סו.] קנח) [ב"ב סו.] קנט) [ב"ב סו.] קס) [ב"ב סו.] קסא) [ב"ב סו.] קסב) [ב"ב סו.] קסג) [ב"ב סו.] קסד) [ב"ב סו.] קסה) [ב"ב סו.] קסו) [ב"ב סו.] קסז) [ב"ב סו.] קסח) [ב"ב סו.] קסט) [ב"ב סו.] קע) [ב"ב סו.] קעא) [ב"ב סו.] קעב) [ב"ב סו.] קעג) [ב"ב סו.] קעד) [ב"ב סו.] קעה) [ב"ב סו.] קעו) [ב"ב סו.] קעז) [ב"ב סו.] קעח) [ב"ב סו.] קעט) [ב"ב סו.] קפ) [ב"ב סו.] קפא) [ב"ב סו.] קפב) [ב"ב סו.] קפג) [ב"ב סו.] קפד) [ב"ב סו.] קפה) [ב"ב סו.] קפו) [ב"ב סו.] קפז) [ב"ב סו.] קפח) [ב"ב סו.] קפט) [ב"ב סו.] קצ) [ב"ב סו.] קצא) [ב"ב סו.] קצב) [ב"ב סו.] קצג) [ב"ב סו.] קצד) [ב"ב סו.] קצה) [ב"ב סו.] קצו) [ב"ב סו.] קצז) [ב"ב סו.] קצח) [ב"ב סו.] קצט) [ב"ב סו.] קק) [ב"ב סו.] קקא) [ב"ב סו.] קקב) [ב"ב סו.] קקג) [ב"ב סו.] קקד) [ב"ב סו.] קקה) [ב"ב סו.] קקו) [ב"ב סו.] קקז) [ב"ב סו.] קקח) [ב"ב סו.] קקט) [ב"ב סו.] קל) [ב"ב סו.] קלא) [ב"ב סו.] קלב) [ב"ב סו.] קלג) [ב"ב סו.] קלד) [ב"ב סו.] קלה) [ב"ב סו.] קלו) [ב"ב סו.] קלז) [ב"ב סו.] קלח) [ב"ב סו.] קלט) [ב"ב סו.] קמ) [ב"ב סו.] קמא) [ב"ב סו.] קמב) [ב"ב סו.] קמג) [ב"ב סו.] קמד) [ב"ב סו.] קמה) [ב"ב סו.] קמו) [ב"ב סו.] קמז) [ב"ב סו.] קמח) [ב"ב סו.] קמט) [ב"ב סו.] קנ) [ב"ב סו.] קנא) [ב"ב סו.] קנב) [ב"ב סו.] קנג) [ב"ב סו.] קנד) [ב"ב סו.] קנה) [ב"ב סו.] קנו) [ב"ב סו.] קנז) [ב"ב סו.] קנח) [ב"ב סו.] קנט) [ב"ב סו.] קס) [ב"ב סו.] קסא) [ב"ב סו.] קסב) [ב"ב סו.] קסג) [ב"ב סו.] קסד) [ב"ב סו.] קסה) [ב"ב סו.] קסו) [ב"ב סו.] קסז) [ב"ב סו.] קסח) [ב"ב סו.] קסט) [ב"ב סו.] קע) [ב"ב סו.] קעא) [ב"ב סו.] קעב) [ב"ב סו.] קעג) [ב"ב סו.] קעד) [ב"ב סו.] קעה) [ב"ב סו.] קעו) [ב"ב סו.] קעז) [ב"ב סו.] קעח) [ב"ב סו.] קעט) [ב"ב סו.] קפ) [ב"ב סו.] קפא) [ב"ב סו.] קפב) [ב"ב סו.] קפג) [ב"ב סו.] קפד) [ב"ב סו.] קפה) [ב"ב סו.] קפו) [ב"ב סו.] קפז) [ב"ב סו.] קפח) [ב"ב סו.] קפט) [ב"ב סו.] קצ) [ב"ב סו.] קצא) [ב"ב סו.] קצב) [ב"ב סו.] קצג) [ב"ב סו.] קצד) [ב"ב סו.] קצה) [ב"ב סו.] קצו) [ב"ב סו.] קצז) [ב"ב סו.] קצח) [ב"ב סו.] קצט) [ב"ב סו.] ק) [ב"ב סו.] קא) [ב"ב סו.] קב) [ב"ב סו.] קג) [ב"ב סו.] קד) [ב"ב סו.] קה) [ב"ב סו.] קו) [ב"ב סו.] קז) [ב"ב סו.] קח) [ב"ב סו.] קט) [ב"ב סו.] קי) [ב"ב סו.] קיא) [ב"ב סו.] קיב) [ב"ב סו.] קיג) [ב"ב סו.] קיד) [ב"ב סו.] קטו) [ב"ב סו.] קטז) [ב"ב סו.] קיז) [ב"ב סו.] קיח) [ב"ב סו.] קיט) [ב"ב סו.] קכ) [ב"ב סו.] קכא) [ב"ב סו.] קכב) [ב"ב סו.] קכג) [ב"ב סו.] קכד) [ב"ב סו.] קכה) [ב"ב סו.] קכו) [ב"ב סו.] קכז) [ב"ב סו.] קכח) [ב"ב סו.] קכ

לבזבזין. שפה סביב לשולחן והיא מסגרת: **וכי תימא עליו שיעין.** דשולחן חשיבי ולא בטלי ולא מקבלי טומאה אגב ציפוי מי לא: **דמגביהין אותו: לא שנו.** דגבי חיפן בשייש לחלונין בתר ציפוי אלא בכלי עץ אכסלגום דלא חשיב כמסמס: **מקלעותיו** ו. שהיה מרובע: **שולחנו של אדם מכפר עליו.** דנותן פרוסה [1] לאורחים: **מגח הני מילי.** דעבדינן סניפין [2]: **דפוסין.** [3] שנערך וילוש ונאפה בהן כדאמר בריש פירקין [לד.]: **קשותיו אלו סניפין.** מריבויא דקרא. ליטנא אחרינא שמקשה הלחם ומחזקו שלא יסבר ולא מפי השמועה [4]: **מנקיות אלו הקנים.** שמנקין הלחם מעיפוש: **שמסככין בהן את הלחם.** שעל הלחם מסככין הקנים בין חלה לחבירתה: **לא סידור הקנים כו' ואי ס"ד סידור** [5] **קנים דאורייתא.** כדמפקת לעיל: **אמאי לא דחי שבת.** [1] דאף על גב דאין שבות במקדש האי טלטול לאו משום שבות הוא אלא דמיחזי כבונה וסותר: **אפשר.** אלא דחי עלייהו שבת [2]: **דטעמא מאי.** משום דהו לקנים משום עיפוש: [3] **כדי האי שיעורא.** ששומטן מערב שבת ערבית ולמחר בחלי היום מסלקן ומסדר אחריהם בלא קנים ולמולאי שבת מסדר הקנים כדי האי שיעורא דהוי חלי יום לזו וחלי יום לזו [4] לא מיעפשה: **דדפניא.** דלמולאי שבת מסדר קנים [5] ומגביה דלשה של חלה השניה ונותן שלשה קנים על התחתונה אחת מכאן ואחת מכאן ואחת באמצע וכן על השניה בין לחם ללחם: **ארבעה חלות.** אמצעיות לכל סדר צריכות שלשה קנים תחת כל אחת ואחת הרי י"ב קנים והעליונה אין צריך אלא שני קנים לפי שאין משוי עליה שיכבידנה על שלמטה הימנה: **על עטרו של שלחן.** [6] ולא מיעפשה: **בגינוניות.** של שלשה טפחים. ולקמן [לח.] מפרש לה אמאי קרי לה בינונית משום דאיכא דבגירא ואיכא דטפיא: **חוץ ממזבח הזהב.** שהיה אמה על אמה [6] והקרן של מזבח העולה שהיו לו לארבע פינותיו ארבע אצבעות של אמה גובה ואמה על אמה עודי ואותה אמה היתה באמה בת חמש טפחים ולקמן [ע"ב] מפרש אי דגובה אי לאורך ורוחב (ב) : [7] **היסוד והסובב.** של מזבח העולה. וכולהו מפרש לקמן [שם]: **אמה בנין.** כגון [8] אמות הבית ומזבח העולה: **אמה כלים.** [9] אהרן ומזבח הזהב: (ג) [10] (אמה וטופח על אותה אמה תהא צריך להוסיף טפח [11] להוה בת חמש שאם היה טפח מאמה בינונית): **מדות המזבח.** מזבח העולה: **באמות באמה אמה וטופח.** באמות בינוניות יהא [12] אמה אמה וטופח דאמה אמה וטופח בלי אבסלגום. שם מקום בנפרק דם חטאת (זבחים דף לד.) מייתי לה גבי עורות [13] : **שאני שולחן דרחמנא קרייה עץ.** תימה דבסוף חומר בקודש (חגיגה דף כו:) תנן כל הכלים שהיו במקדש טעונין טבילה חוץ ממזבח הזהב והמזבח הנחושת מפני שהן כקרקע דברי רבי אליעזר וחכמים אומרים מפני שהן מגופין ומפרק בגמרא וחכמים מטמאין מפני שהן מגופין והשתא מה בכך הא רחמנא קרייה עץ ממזבח עץ דכתיב והמזבח עץ שלש אמות ועוד קשה דהכא משמע דציפוי לא בטל גבי שולחן ודוגבקי היכא דלא שייר כלום ולמידך ליטנא קאמר התם דחכמים לדברי רבי אליעזר קאמרי ליה מאי דעתיך דמטהרת לה מטעם קרקע ולא מטעם עץ משום דמגופין מבטל ציפויין גבייהו ויש לך לטהר מטעם עץ וי"ל דהא דכתיב המזבח עץ לאו דמזבח קאי אלא כדמתרגם יונתן פתורא דלקבל מדבחא ואידך ליטנא סבר דאפילו לא קאי [14] דשולחן מ"מ מדאפקיה לשולחן בלשון מזבח שמע מינה דמזבח נמי בטל ציפויו כציפוי השולחן אי נמי הייט טעמא דבטל ציפוי גבייהו כדמפרש התם טעמא דמתניתין דלא בעי טבילה מזבח הנחשת דכתיב מזבח אדמה מזבח הזהב דכתיב המנורה והמזבחות

מדאיתקיש מזבחות זו לזו:

המזבח עץ שלש אמות. אין שיעור זה לא למזבח ולא לשולחן ושמא זה היה גובהן של סניפין [1]: **שלחנו מכפר עליו.** דגדולה לגימא (סנהדרין דף כג.): [2] לאורכו של שולחן. על הרצפה היה מניחו לאורך השולחן דעל השולחן לא היה מקום פנוי [3] למדוד הקנים לאורכן: **קשותיו אלו סניפין.** לר' יוסי קשה מה ידרוש כדפרישית לעיל (דף לו: ושם ד"ה לא): **לא** סידור הקנים כו'. ואף על גב דאין שבות במקדש האי טלטול לאו משום שבות הוא אלא משום דמיחזי כבונה וסותר כך פירש בקונטרס ולא משמע כן בריש כל הכלים (שבת דף קכג: ושם) דאמר קנים קודש התרת כלים נשנו משמע דליכא אלא איסור [4] בעלמא ואסכחן נמי שבות דאסרו במקדש כגון ליר העליון שמא יתקע נגר המונח בפ' בתרא דעירובין (דף קג. ושם): **תנן התם ר' מאיר אומר כו'.** משנה היא במסכת כלים פרק כל [כלי] בעלי בתים: **באמות** אמה אמה וטופח. פירוש [5] מדת המזבח יהיה באותן אמות שאמה בינונית תחזיק מהן אמה וטפח: וגבולה

לה גבי עורות [13] : **שאני שולחן דרחמנא קרייה עץ.** תימה דבסוף חומר בקודש (חגיגה דף כו:) תנן כל הכלים שהיו במקדש טעונין טבילה חוץ ממזבח הזהב והמזבח הנחושת מפני שהן כקרקע דברי רבי אליעזר וחכמים אומרים מפני שהן מגופין ומפרק בגמרא וחכמים מטמאין מפני שהן מגופין והשתא מה בכך הא רחמנא קרייה עץ ממזבח עץ דכתיב והמזבח עץ שלש אמות ועוד קשה דהכא משמע דציפוי לא בטל גבי שולחן ודוגבקי היכא דלא שייר כלום ולמידך ליטנא קאמר התם דחכמים לדברי רבי אליעזר קאמרי ליה מאי דעתיך דמטהרת לה מטעם קרקע ולא מטעם עץ משום דמגופין מבטל ציפוי גבייהו ויש לך לטהר מטעם עץ וי"ל דהא דכתיב המזבח עץ לאו דמזבח קאי אלא כדמתרגם יונתן פתורא דלקבל מדבחא ואידך ליטנא סבר דאפילו לא קאי [14] דשולחן מ"מ מדאפקיה לשולחן בלשון מזבח שמע מינה דמזבח נמי בטל ציפוי כציפוי השולחן אי נמי הייט טעמא דבטל ציפוי גבייהו כדמפרש התם טעמא דמתניתין דלא בעי טבילה מזבח הנחשת דכתיב מזבח אדמה מזבח הזהב דכתיב המנורה והמזבחות

מדאיתקיש מזבחות זו לזו:

המזבח עץ שלש אמות. אין שיעור זה לא למזבח ולא לשולחן ושמא זה היה גובהן של סניפין [1]: **שלחנו מכפר עליו.** דגדולה לגימא (סנהדרין דף כג.): [2] לאורכו של שולחן. על הרצפה היה מניחו לאורך השולחן דעל השולחן לא היה מקום פנוי [3] למדוד הקנים לאורכן: **קשותיו אלו סניפין.** לר' יוסי קשה מה ידרוש כדפרישית לעיל (דף לו: ושם ד"ה לא): **לא** סידור הקנים כו'. ואף על גב דאין שבות במקדש האי טלטול לאו משום שבות הוא אלא משום דמיחזי כבונה וסותר כך פירש בקונטרס ולא משמע כן בריש כל הכלים (שבת דף קכג: ושם) דאמר קנים קודש התרת כלים נשנו משמע דליכא אלא איסור [4] בעלמא ואסכחן נמי שבות דאסרו במקדש כגון ליר העליון שמא יתקע נגר המונח בפ' בתרא דעירובין (דף קג. ושם): **תנן התם ר' מאיר אומר כו'.** משנה היא במסכת כלים פרק כל [כלי] בעלי בתים: **באמות** אמה אמה וטופח. פירוש [5] מדת המזבח יהיה באותן אמות שאמה בינונית תחזיק מהן אמה וטפח: וגבולה

לבזבזין. שפה סביב לשולחן והיא מסגרת: **וכי תימא עליו שיעין.** דשולחן חשיבי ולא בטלי ולא מקבלי טומאה אגב ציפוי מי לא: **דמגביהין אותו: לא שנו.** דגבי חיפן בשייש לחלונין בתר ציפוי אלא בכלי עץ אכסלגום דלא חשיב כמסמס: **מקלעותיו** ו. שהיה מרובע: **שולחנו של אדם מכפר עליו.** דנותן פרוסה [1] לאורחים: **מגח הני מילי.** דעבדינן סניפין [2]: **דפוסין.** [3] שנערך וילוש ונאפה בהן כדאמר בריש פירקין [לד.]: **קשותיו אלו סניפין.** מריבויא דקרא. ליטנא אחרינא שמקשה הלחם ומחזקו שלא יסבר ולא מפי השמועה [4]: **מנקיות אלו הקנים.** שמנקין הלחם מעיפוש: **שמסככין בהן את הלחם.** שעל הלחם מסככין הקנים בין חלה לחבירתה: **לא סידור הקנים כו' ואי ס"ד סידור** [5] **קנים דאורייתא.** כדמפקת לעיל: **אמאי לא דחי שבת.** [1] דאף על גב דאין שבות במקדש האי טלטול לאו משום שבות הוא אלא דמיחזי כבונה וסותר: **אפשר.** אלא דחי עלייהו שבת [2]: **דטעמא מאי.** משום דהו לקנים משום עיפוש: [3] **כדי האי שיעורא.** ששומטן מערב שבת ערבית ולמחר בחלי היום מסלקן ומסדר אחריהם בלא קנים ולמולאי שבת מסדר הקנים כדי האי שיעורא דהוי חלי יום לזו וחלי יום לזו [4] לא מיעפשה: **דדפניא.** דלמולאי שבת מסדר קנים [5] ומגביה דלשה של חלה השניה ונותן שלשה קנים על התחתונה אחת מכאן ואחת מכאן ואחת באמצע וכן על השניה בין לחם ללחם: **ארבעה חלות.** אמצעיות לכל סדר צריכות שלשה קנים תחת כל אחת ואחת הרי י"ב קנים והעליונה אין צריך אלא שני קנים לפי שאין משוי עליה שיכבידנה על שלמטה הימנה: **על עטרו של שלחן.** [6] ולא מיעפשה: **בגינוניות.** של שלשה טפחים. ולקמן [לח.] מפרש לה אמאי קרי לה בינונית משום דאיכא דבגירא ואיכא דטפיא: **חוץ ממזבח הזהב.** שהיה אמה על אמה [6] והקרן של מזבח העולה שהיו לו לארבע פינותיו ארבע אצבעות של אמה גובה ואמה על אמה עודי ואותה אמה היתה באמה בת חמש טפחים ולקמן [ע"ב] מפרש אי דגובה אי לאורך ורוחב (ב) : [7] **היסוד והסובב.** של מזבח העולה. וכולהו מפרש לקמן [שם]: **אמה בנין.** כגון [8] אמות הבית ומזבח העולה: **אמה כלים.** [9] אהרן ומזבח הזהב: (ג) [10] (אמה וטופח על אותה אמה תהא צריך להוסיף טפח [11] להוה בת חמש שאם היה טפח מאמה בינונית): **מדות המזבח.** מזבח העולה: **באמות באמה אמה וטופח.** באמות בינוניות יהא [12] אמה אמה וטופח דאמה אמה וטופח בלי אבסלגום. שם מקום בנפרק דם חטאת (זבחים דף לד.) מייתי לה גבי עורות [13] : **שאני שולחן דרחמנא קרייה עץ.** תימה דבסוף חומר בקודש (חגיגה דף כו:) תנן כל הכלים שהיו במקדש טעונין טבילה חוץ ממזבח הזהב והמזבח הנחושת מפני שהן כקרקע דברי רבי אליעזר וחכמים אומרים מפני שהן מגופין ומפרק בגמרא וחכמים מטמאין מפני שהן מגופין והשתא מה בכך הא רחמנא קרייה עץ ממזבח עץ דכתיב והמזבח עץ שלש אמות ועוד קשה דהכא משמע דציפוי לא בטל גבי שולחן ודוגבקי היכא דלא שייר כלום ולמידך ליטנא קאמר התם דחכמים לדברי רבי אליעזר קאמרי ליה מאי דעתיך דמטהרת לה מטעם קרקע ולא מטעם עץ משום דמגופין מבטל ציפוי גבייהו ויש לך לטהר מטעם עץ וי"ל דהא דכתיב המזבח עץ לאו דמזבח קאי אלא כדמתרגם יונתן פתורא דלקבל מדבחא ואידך ליטנא סבר דאפילו לא קאי [14] דשולחן מ"מ מדאפקיה לשולחן בלשון מזבח שמע מינה דמזבח נמי בטל ציפוי כציפוי השולחן אי נמי הייט טעמא דבטל ציפוי גבייהו כדמפרש התם טעמא דמתניתין דלא בעי טבילה מזבח הנחשת דכתיב מזבח אדמה מזבח הזהב דכתיב המנורה והמזבחות

מדאיתקיש מזבחות זו לזו:

המזבח עץ שלש אמות. אין שיעור זה לא למזבח ולא לשולחן ושמא זה היה גובהן של סניפין [1]: **שלחנו מכפר עליו.** דגדולה לגימא (סנהדרין דף כג.): [2] לאורכו של שולחן. על הרצפה היה מניחו לאורך השולחן דעל השולחן לא היה מקום פנוי [3] למדוד הקנים לאורכן: **קשותיו אלו סניפין.** לר' יוסי קשה מה ידרוש כדפרישית לעיל (דף לו: ושם ד"ה לא): **לא** סידור הקנים כו'. ואף על גב דאין שבות במקדש האי טלטול לאו משום שבות הוא אלא משום דמיחזי כבונה וסותר כך פירש בקונטרס ולא משמע כן בריש כל הכלים (שבת דף קכג: ושם) דאמר קנים קודש התרת כלים נשנו משמע דליכא אלא איסור [4] בעלמא ואסכחן נמי שבות דאסרו במקדש כגון ליר העליון שמא יתקע נגר המונח בפ' בתרא דעירובין (דף קג. ושם): **תנן התם ר' מאיר אומר כו'.** משנה היא במסכת כלים פרק כל [כלי] בעלי בתים: **באמות** אמה אמה וטופח. פירוש [5] מדת המזבח יהיה באותן אמות שאמה בינונית תחזיק מהן אמה וטפח: וגבולה

מפני שיש בת ממשה קטנה הימנה, והיא אמת יסוד וטובב ואמת הקרנות ואמת ריצוף של מזבח הפנימי כדאמר בנגעים מהאי קרא ולא מדות המזבח באמות אמה אמה וטופח וגו' ויש גדולה הימנה תלי אצבע כדתניא בספרים (דף פו.), שתי אמות היו בשונן הכיריה אחת יתירה על של משה תלי אצבע, שתי אמות ב' מקצות עשרון למדוד בהן האמות, שונן הכיריה מקום הוא על מומת שער מזרחי של הר הבית ושונן הכיריה מצוירת כו (שובה ה:). אמת בנין. כגון אמות הקרפיס והילרעות. אמת כלים. כגון אמות הלחין והמזבחות והשלחן. בינוניות. באמה בת ו' בינונית לכל אדם ויש גדולה ממנה כדאמר בכילד גולין (בספרים פו.), שתי אמות היו בשונן הכיריה אחת יתירה על של משה תלי אצבע ואחת יתירה עליה תלי אצבע ממנאת יתירה על של משה אצבע (ערובין ד:). באמות אמה אמה וטופח.

בחמות קטנות בת ממשה שיש בחמה בת ו' בינונית אמה וטופח מחלו (שם ד.).

ו) כרכות נה. ע"ש תגיגה כו.ו, 2) [שבת סג: וש"נ], 3) נעיל עב. וש"ע, 4) [כלים פי"ז מ"א מרוכין ד: מוקה ה: ו:], 5) [וע' תוס' תגיגה כו: ד"ה בכלי ולע"ק], 1) נ"ב קשה אפילו למ"ד בדף פ"ז: שלמן מקבל י"ב טופחים למעלה ובנהו אמה ומלי וכיו דאמה בת שמה פש לה תלי אמה וקי"ו למ"ד ט"ו טפחים י"ל הייט אלינא דמ"ד דף לד ע"ב ע"ג שולחן מונחים ולמ"ד ט"ו טפחים באמה בת ה' וקלת קשה דמ"ב הל"ל נובה המערכה דלחם ומ"ש סניפין דנקט ע"כ. ועיין רש"ק, 1) [כל פי' זה מ' להרמ"ן בתוס' דכלים ב"מ פפ"ו],

תורה אור השלם

1. הַמִּזְבֵּחַ עֵץ שָׁלוֹשׁ אַמּוֹת גָּבֹהּ וְאָרְכּוֹ שְׁתַּיִם אַמּוֹת וּמִקְצֻעֹתָיו לוֹ וְאָרְכּוֹ וְקִירֹתָיו עֵץ וַיְדַבֵּר אֵלַי זֶה הַשֻּׁלְחָן אֲשֶׁר לִפְנֵי יְיָ:
יחזקאל מא כב
2. וְעָשִׂיתָ קְרָרֹתָיו וְכַפֹּתָיו וְקִשֹּׁתָיו וּמְנַקִּיתָיו אֲשֶׁר יִסַּךְ בָּהֶן זָהָב סְגוֹר תַּעֲשֶׂה אֹתָם:
שמות כה כט
3. וְאֵלֶּה מִדּוֹת הַמִּזְבֵּחַ בָּאַמּוֹת אַמָּה אַמָּה וְטֹפַח וְחֵיק וְאַמָּה וְאַמָּה רֹחַב וּגְבוּלָהּ אֶל שְׂפָתָהּ סָבִיב זֶרֶת הָאֶחָת זֶה גֹּב הַמִּזְבֵּחַ:
יחזקאל מג יג

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה קשותיו וכו' ולא מפי השמועה נ"ב אלא מנופיה דקכ"ל וק"ל: (ב) ד"ה חוץ וכו' וכוסב הס"ל ואמ"כ מ"ה הסובב והיסוד שלב: (ג) ד"ה אמה וטופח ל"ל אחר ד"ה באמות אמה:

רבינו גרשום

לבזבזי השלחן בטל העץ. ואמר ליה לא שנא צפוי כו' והכא נמי האי שלחן דמקדש אינ"ג דצפויו אינו קבוע ליבטל עצו ולטמא משום צפויו: **וכי תימא עצי שטים חשיב ולא בטלי.** לגבי ציפוי: **לא שנו.** דבטלי לגבי צפוי **בכלי** עץ ששמו **אבטולגוס** שאין דמיו יקרין כל כך, אבל **כלי** מסימס. עץ יקר הרבה **חשיב ולא בטיל.** אף עצי שטים נמי לא בטלי: מאי איכא למימר. ו)ונימא ותיפוק לי משום צפוי: **שאני שלחן.** אע"ג דמצופה **דרחמנא קרייה עץ.** ולא בטיל עצו דכתיב **המזבח עץ** וגו': **שלחנו מכפר.** בהכנסת אורחין: **ואי ס"ד דאורייתא** כיון דנפקי מקראי **אמאי אין דוחין את השבת:** דקנים **טעמא מאי דלא ליעפש לחם. בכי הא שיעורא.** בלילה וחצי יום שלא יהיו שם הקנים: **לא מיעפש** לא את החדש ולא את הישן ואינו דוחה את השבת:

ארבעה חלות. משניה קא חשיב מלבד התחתונה: **העליונה.** הששית, תחתיה אינה צריכה אלא ב' קנים לפי שאין עליה אם החמישית אלא משוי חלה אחת: **טהרו.** גב השלחן עצמו (על) [והיה] של זהב ולא מיעפשא: **בבינונית.** באמה בת ששה משום הכי קא קרי לה בינונית לפי שיש קטנה ממנה ויתירה ממנה: **הקרן והסובב והיסוד.** של מזבח החיצון: **רבי יהודה אומר אמת הבנין.** הקורות: **ושל כלים.** רבי יהודה מרבה כל הכלים באמה בת חמשה: **אמה וטפח.** אמה בת חמשה כלומר אמה שצריך להוסיף לה טפח קודם שתהא כאותה של בת ששה:

ו) מולי ל"ל וקשה דמיפוק לי טו'. (גליון):

שינויי נוסחאות

א) למזבח. וכל"ל בכל הענמה. (שו"מ): ב) ומלכו שמים אמות ומקצעותיה לו. (שו"מ וכע"ז בס"ה): ג) דמי עלייהו שבת. (שו"מ): ד) כילד הוא עושה בכנס. (שו"מ): ה) ומבולאי שבת נמנס ומנגרי. (שו"מ): ו) נקלת פ"י כתוב לענני: ס"ד. (שו"מ): ז) סניפין דקנים: הס"ד. (שו"מ): ח) דפוסין שבילוש ונערך ונאפה בהן ומונה בהן לאחר דדיינתן מן החנור כלאמר: כלי"ל. (ישר (טובב): ט) הקנים. (שו"מ): י) שבת ולע"ג. (שו"מ): יא) שבת דטעמא. הד"ל. (שו"מ): יב) ובכי הלי. (שו"מ): יג) לו: הס"ד ומה"ד לא מעיפשה כדתניא. (דפו"ר וצי"ק). וכנ' אלמעיה היא מש"מ: יד) קנים: הס"ד ומה"ד ומגביה. (ש"מ וצי"ק): טו) שלחן דקרוב ולא. (שו"מ): טו) על אמה: הס"ד ומה"ד והקרן. (שו"מ): יז) והיסוד. (שו"מ): יח) כגון חומה או הכיס. (שו"מ כ"י): יט) כלים כגון מנורה ושלחן. (שו"מ כ"י): כ) ש"מ. וגי' ל"ק הזכב: מדות המזבח מזבח העולה: באמות אמה אמה וטופח על אותה אמה תהא צריך להוסיף טפח להוה בת חמש שחסירה טפח מאמה בינונית דהוי של ששה אמה וטפח מאלו: כל"ל. ומי' בעירובין ד ע"ש: כא) טפח דהיינו בת. (שו"מ): כב) יהא דאמותיו אמה וטפח בשל אמש דהוא לה של ששה אמה וטפח בלחו. (שו"מ). וכ"מ כ"י הגיה אמה וטפח דאמותיו יהיו בשל אמה. ומיפא בלחו מתמקה: כג) קלי אלא תשולחן. (צי"ק): כד) ד"ז איך על המשנה לעיל לו. (שו"מ). וכל"ק כ' דשיין לקמן קודם ד"ה תנן: כה) פנוי להניח הקנים. (צי"ק): כו) דיסוד שלטול בעלמא. (ישר (טובב):

מוסף רש"י

לבזבזין. שפה לשלחן סביב. לא שנו. אך דקמני ציפויו מבטלו. אלא בכלי אכסלגוס. בעלי אכסלגוס שלינו חשוב כ"כ (חגיגה כו:). **דרחמנא קרייה עץ.** אף כשהוא מצופה. שלחנו של **אדם מכפר עליו.** בהכנסת אורחין **אמה אמה וטופח.** בינונית שהיא אמה בת ששה טפחים והיא קרויה בינונית **לבזבזין.** שפה לשלחן סביב. לא שנו. אך דקמני ציפויו מבטלו. אלא בכלי אכסלגוס. בעלי אכסלגוס שלינו חשוב כ"כ (חגיגה כו:). **דרחמנא קרייה עץ.** אף כשהוא מצופה. שלחנו של **אדם מכפר עליו.** בהכנסת אורחין **אמה אמה וטופח.** בינונית שהיא אמה בת ששה טפחים והיא קרויה בינונית

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

וגבולה אל שפתה סביב זרת האחד. זרת מאי האמה וכשמדוד מאמצע הקרן זרת סביב עד שפתה אישתכח דהוי אמה:

ותנן חוט של סיקרא בו'. משנה היא במסכת מדות (פ"ג מ"ח): גנ) **אל חיק האמה בגובהה.** מכאן יש לקייס גירסת הספרים

וחיק האמה ואמה רוחב וגבולה אל שפתה סביב זרת האחד וזה גב המזבח [ו]חיק האמה זה יסוד אמה רוחב זה סובב וגבולה אל שפתה סביב זרת האחד אלו [א] קרנות [ב] זה גב המזבח זה מזבח הזהב ר' מאיר סבר [ג] זהו באמה בת חמשה הא כל אמות [ד] כלים באמה בת שש ורבי יהודה סבר כזה יהו כל אמות [ה] כלים קא סלקא [ו] דעתך מיסוד ועד סובב באמה בת ה' בגובה ומאי חיק האמה ואמה רוחב הכי קא אמר מחיק האמה ועד [ז] רוחב באמה בת חמשה גובה [א]המזבח כמה הוי עשר אמות [ב]שית בני חמשה חמשה וארבעי בני שיתא שיתא מזבח כמה הוי חמשין וארבעה פלגיה דמזבח כמה הוי עשרים ושבעה מקרנות ועד סובב כמה הוי עשרים וארבעה כמה בציר לפלגיה דמזבח תלתא [ג]ותנן [ג]חוט של סקרא חוגרו באמצע כדי להבדיל בין דמים העליונים לדמים התחתונים אלא הא [ד] דתניא גבי עולת העוף [ה]היה עולה בכבש ופנה לסובב ובא לו לקרן דרומית [ח] [מזרחית] ומולק את ראשה ממול ערפה ומבדיל [ט] ומוצה את דמה על קיר המזבח [י]ואם עשאה למטה מרגליו אפילו אמה אחת כשירה הא קא יהיב [י] עליונה למטה משני טפחים אלא חיק האמה כניסה אמה רוחב כניסה גבולה אל שפתה סביב כניסה [כ] מזבח כמה הוה [יא] ליה שיתין פלגיה דמזבח כמה הוי תלתין מקרנות ועד סובב כמה הוי כ"ד כמה בציר לפלגיה דמזבח ששה ותנן אם עשאה למטה מרגליו אמה אחת כשרה במאי אוקימתא בכניסה ומי מצית מוקמת לה בכניסה והא [יב] [ד]מזבח היה שלשים ושתים על שלשים ושתים [ט]עלה אמה וכנס אמה זהו נמצא שלשים על שלשים שלשים ושני [ג] טפחים הוי ותו עלה חמש וכנס אמה זהו סובב נמצא עשרים ושמונה על עשרים ושמונה עשרים ושמונה וארבע טפחים הוי וכי תימא כיון דלא הוי אמה לא חשיב ליה מקום [יג] קרנות אמה מזה ואמה מזה נמצא עשרים ושש על עשרים ושש עשרין ושבע הוו לא דק מקום הילוך רגלי הכהנים אמה מזה ואמה מזה נמצא עשרים וארבע על עשרים וארבע מקום המערכה עשרים וחמשה הואי וכי תימא הכא נמי לא דק והא כתיב [יד]והאריאל שתים עשרה אורך בשתים עשרה רוחב רבוע יכול שאינו אלא שתים עשרה על שתים עשרה כשהוא אומר אל ארבעת רבעיו מלמד שבאמצע הוא מודד שתים עשרה אמה לכל רוח ורוח וכי תימא שית מיניהו מעיקרא באמה בת חמשה מייתי להו אם כן רווחא לה עזרה [ט]דתנן כל העזרה היתה [טו]אורך מאה ושמונים ושבע על רוחב מאה ושלשים וחמש ממזרח למערב מאה שמונים ושבע מקום דריסת רגלי ישראל אחת עשרה אמה ומקום דריסת רגלי הכהנים אחת עשרה אמה המזבח שלשים ושתים בין אולם ולמזבח עשרים ושתים אמה [ח]ההיכל מאה אמה אחת עשרה אמה אחורי בית הכפורת אלא חיק האמה בגובהה אמה רוחב כניסה גבולה אל שפתה סביב [יד] לא

[ד] בזמים פ' קדשי קדשים (דף סג. וסס ד"ס תוק) דאמרינן התם כל כבשים שהיו במקדש שלש אמות לאמה תוך מכבשן של מזבח שהיה שלש ומחלה וחצי טפח ואצבע ושלש אצבע [יד] בזכרות' ומתק שם בקונטרס תני טפח לחז המשבון מכוון לט' אמות של מזבח ולדברי רבותיו שגורסין תני טפח פי' בקונטרס שם ללאותו משבון לא היה רוחב הכבש שהו לרחב המזבח אלא נמוך ממנו רביע אמה ולא דק בקונטרס דאינו נמוך אלא מומס אמה [יה] חסר משהו והקשה בקונטרס שהרי אמרה תורה לא תעלה במעלות על מזבחי ותירץ רבי נתן [טו] [מדולא] דאמה של יסוד באמה בת ה' דלאמיקנא הכא ולפירוש הקונטרס קשה דנמצא רוחב הכבש גבוה מרחשו של מזבח ומיהו אין לחוש בזה אי נמי לגירסת הקונטרס אמות של כבש לפי האמות של מזבח וכגירסתו גרים רבינו חננאל בעירובין בפ' חלון (דף עו.): שלא

בכבש ופנה לסובב ובא לו לקרן דרומית [ח] [מזרחית] ומולק את ראשה ממול ערפה ומבדיל [ט] ומוצה את דמה על קיר המזבח [י]ואם עשאה למטה מרגליו אפילו אמה אחת כשירה הא קא יהיב [י] עליונה למטה משני טפחים אלא חיק האמה כניסה אמה רוחב כניסה גבולה אל שפתה סביב כניסה [כ] מזבח כמה הוה [יא] ליה שיתין פלגיה דמזבח כמה הוי תלתין מקרנות ועד סובב כמה הוי כ"ד כמה בציר לפלגיה דמזבח ששה ותנן אם עשאה למטה מרגליו אמה אחת כשרה במאי אוקימתא בכניסה ומי מצית מוקמת לה בכניסה והא [יב] [ד]מזבח היה שלשים ושתים על שלשים ושתים [ט]עלה אמה וכנס אמה זהו נמצא שלשים על שלשים שלשים ושני [ג] טפחים הוי ותו עלה חמש וכנס אמה זהו סובב נמצא עשרים ושמונה על עשרים ושמונה עשרים ושמונה וארבע טפחים הוי וכי תימא כיון דלא הוי אמה לא חשיב ליה מקום [יג] קרנות אמה מזה ואמה מזה נמצא עשרים ושש על עשרים ושש עשרין ושבע הוו לא דק מקום הילוך רגלי הכהנים אמה מזה ואמה מזה נמצא עשרים וארבע על עשרים וארבע מקום המערכה עשרים וחמשה הואי וכי תימא הכא נמי לא דק והא כתיב [יד]והאריאל שתים עשרה אורך בשתים עשרה רוחב רבוע יכול שאינו אלא שתים עשרה על שתים עשרה כשהוא אומר אל ארבעת רבעיו מלמד שבאמצע הוא מודד שתים עשרה אמה לכל רוח ורוח וכי תימא שית מיניהו מעיקרא באמה בת חמשה מייתי להו אם כן רווחא לה עזרה [ט]דתנן כל העזרה היתה [טו]אורך מאה ושמונים ושבע על רוחב מאה ושלשים וחמש ממזרח למערב מאה שמונים ושבע מקום דריסת רגלי ישראל אחת עשרה אמה ומקום דריסת רגלי הכהנים אחת עשרה אמה המזבח שלשים ושתים בין אולם ולמזבח עשרים ושתים אמה [ח]ההיכל מאה אמה אחת עשרה אמה אחורי בית הכפורת אלא חיק האמה בגובהה אמה רוחב כניסה גבולה אל שפתה סביב [יד]

[ה] מערכה: **וכי תימא הכא נמי** במקום המערכה **לא דק,** והא קרא נמי קאמר הכי כמתניתין, וקרא ליכא למימר דלא דק דכתב **וההראל** היינו המזבח **שתים עשרה אמה אורך בשתים עשרה רוחב רבוע** על גביו קאמר, מלמד שאמצע המזבח הוא מודד שתים עשרה אמה לכל רוח דהיינו שתים עשרה אמה אורך בשתים עשרה רוחב רבוע. אלמא דלא מצית מוקמת ליה בכניסה מפני האמה שעודפת: **וכי תימא שית מנייהו מעיקרא.** ר' אמות התחתונות שסמוך לארץ באורך המזבח וברוחב המזבח ג' אמות החיצונות שמכל צד הוו באמה בת ה' טפחים, דהיינו שית תלת מיכן ותלת מיכן. כלומר המזבח שהוא ל"ב על ל"ב מלמטה, ג' אמות החיצונות שמכל צד הן בת ה' טפח והשאר ר' טפח, משום הכי שית מנייהו מעיקרא תלת מיכן ותלת מיכן באמה בת ה' לפי שג' כניסות של אמה בת ה' הוא כנוס ליסוד ולסובב ולקרנות, ואם היו כל האמות שלו באמה של ו' והכנסות באמה בת ה' היו עודפין ב' טפחים א' מיכן וא' מיכן לכל כניסה, ועכשיו של שלש החיצונות שסביב למזבח הן באמה בת ה' ואותן ג' אמות של ה' הוא כונסן ולא העודף שם טפח כלל: **אם כן.** התואיל שית מנייהו מעיקרא חשבת להו באמה בת ה' א"כ **רווחא לה עזרה** ג' טפחים מכל צד המזבח דכל אמות העזרה באמה בת ו' הן: **אחורי הכפורת.** היינו אחורי בית קדשי הקדשים היתה חצר קטנה של י"א אמה. ואם איתא לכל צד המזבח היתה העזרה מרווחת ג' טפחים: **אלא.** תריץ הכי **חיק האמה** שהיא של ה' טפח **בגובהה.** דמזבח קאמר מן הארץ ועד היסוד אמה של ה' טפחים וכנסה דיסוד באמה בת ו' טפח: **ואמה רוחב** נמי הוי בת ה' **בכנסה.** דסובב תריץ לה ונשתיירו ב' טפחים טפח מיכן וטפח מיכן: **וגבולה אל שפתה סביב** דהיינו אמה דקרנות דהויא נמי בת ה'

וחיק האמה. כלומר גבלו [טו] אמות אני אומר שיהו בנות אמה: **וחיק האמה.** [טו] דהיינו יסוד דעלה אמה וכנס אמה [יז] זהו יסוד. ולקמן מפרש בהי [יח] אמות קאמר אי דגובהה אי דכניסה: [יט] **גבולה על שפתה סביב** [כ] אלו **הקרנות.** זרת אני אמה האחד דמאמצעיתא אתכן מודד והויא זרת לכל רוח דהיינו אמה על אמה. זרת אני אמה: **וזה גב המזבח.** כלומר ובאמה זו יהא נמי [כא] מזבח הזהב: **ר' מאיר סבר זה.** מזבח הזהב דהוא לי יהא באמה בת חמשה [כב] **והא** שאר כלים באמה בת ששה: [כג] **קס"ד מיסוד ועד סובב.** אותה אמה של גובה היסוד ואותן [כד] אמה שבין יסוד וסובב באמה בת חמשה [כה] מחיק אמה: [כו] מן היסוד והיסוד בכלל ועד אמה רוחב דהיינו סובב [כז] באמה בת חמשה: **גובה מזבח העולה למה הוי עשר אמות.** דלאמרינן בזבחים בפ' קדשי קדשים (דף נט.): [כח] על המשכן ועל המזבח [כט] מה משכן עשר אמות אורך הקרש אף מזבח עשר אמות ומה אני מקיים שלש אמות קומתו [ל] משפת סובב עד מקום הקרנות: **שיש.** דמן הרצפה ועד הסובב בני חמשה חמשה דלקמאמר: **מקרנות ועד סובב.** מגובה קרנות ועד סובב [כט] הוי ד' אמות של ששה ששה שהם כ"ד טפחים דעלה אמה וכנס אמה זהו יסוד ומן היסוד לסובב חמש הרי שם ומן הסובב ועד מקום הקרנות ג' הרי תשעה והקרן אמה הרי עשרה דלקמאי לקמן: **למה בניו.** דלא הוי סובב אפלגא דמזבח [לא] תלתא טפחים הוי פלגיה דמזבח למטה מן הסובב: **חוגרו.** למזבח **סביב:** [לא] **דמיס עליונים לתחתונים.** מטלת בהמה למעלה מן החוט [לב] ומטלת העוף למטה ועולת העוף למעלה וטעמא מפרש בתורת כהנים [ל] ובמס' זבחים [ל]: מיצוי אוזן בית המטיבה [לג] ושותט חווידין והדם מקבל למרמוס: **למטה מרגליו.** מן הסובב: **הא קא יהיב בו.** כיון דפלגיה דמזבח אינו נמוך מן הסובב אלא שלשה טפחים כי עביד אמה וכנס למטה מרגליו אפילו באמה בת אמה קא יהיב עליונים שני טפחים למטה מן החוט: **אלא.** כולה עשר אמות דגובה [לד] באמה בת ששה וכי קתני באמה בת אמה באמות [לה] דכניסה: יסוד וסובב ועובי הקרנות קרי [לו] כניסה שכונס באורך ורוחב: **בנין המזבח למה הוי.** גובהו למזבח שימין פושטי דהא כל אמות הגובה באמה בת ששה [לז] ולמטה מרגליו

וחיק האמה. [טו] דהיינו יסוד דעלה אמה וכנס אמה [יז] זהו יסוד. ולקמן מפרש בהי [יח] אמות קאמר אי דגובהה אי דכניסה: [יט] **גבולה על שפתה סביב** [כ] אלו **הקרנות.** זרת אני אמה האחד דמאמצעיתא אתכן מודד והויא זרת לכל רוח דהיינו אמה על אמה. זרת אני אמה: **וזה גב המזבח.** כלומר ובאמה זו יהא נמי [כא] מזבח הזהב: **ר' מאיר סבר זה.** מזבח הזהב דהוא לי יהא באמה בת חמשה [כב] **והא** שאר כלים באמה בת ששה: [כג] **קס"ד מיסוד ועד סובב.** אותה אמה של גובה היסוד ואותן [כד] אמה שבין יסוד וסובב באמה בת חמשה [כה] מחיק אמה: [כו] מן היסוד והיסוד בכלל ועד אמה רוחב דהיינו סובב [כז] באמה בת חמשה: **גובה מזבח העולה למה הוי עשר אמות.** דלאמרינן בזבחים בפ' קדשי קדשים (דף נט.): [כח] על המשכן ועל המזבח [כט] מה משכן עשר אמות אורך הקרש אף מזבח עשר אמות ומה אני מקיים שלש אמות קומתו [ל] משפת סובב עד מקום הקרנות: **שיש.** דמן הרצפה ועד הסובב בני חמשה חמשה דלקמאמר: **מקרנות ועד סובב.** מגובה קרנות ועד סובב [כט] הוי ד' אמות של ששה ששה שהם כ"ד טפחים דעלה אמה וכנס אמה זהו יסוד ומן היסוד לסובב חמש הרי שם ומן הסובב ועד מקום הקרנות ג' הרי תשעה והקרן אמה הרי עשרה דלקמאי לקמן: **למה בניו.** דלא הוי סובב אפלגא דמזבח [לא] תלתא טפחים הוי פלגיה דמזבח למטה מן הסובב: **חוגרו.** למזבח **סביב:** [לא] **דמיס עליונים לתחתונים.** מטלת בהמה למעלה מן החוט [לב] ומטלת העוף למטה ועולת העוף למעלה וטעמא מפרש בתורת כהנים [ל] ובמס' זבחים [ל]: מיצוי אוזן בית המטיבה [לג] ושותט חווידין והדם מקבל למרמוס: **למטה מרגליו.** מן הסובב: **הא קא יהיב בו.** כיון דפלגיה דמזבח אינו נמוך מן הסובב אלא שלשה טפחים כי עביד אמה וכנס למטה מרגליו אפילו באמה בת אמה קא יהיב עליונים שני טפחים למטה מן החוט: **אלא.** כולה עשר אמות דגובה [לד] באמה בת ששה וכי קתני באמה בת אמה באמות [לה] דכניסה: יסוד וסובב ועובי הקרנות קרי [לו] כניסה שכונס באורך ורוחב: **בנין המזבח למה הוי.** גובהו למזבח שימין פושטי דהא כל אמות הגובה באמה בת ששה [לז] ולמטה מרגליו

[ו] אמות אני אומר שיהו בנות אמה: [ז] אמות אני אומר שיהו בנות אמה: [ח] אמות אני אומר שיהו בנות אמה: [ט] אמות אני אומר שיהו בנות אמה: [י] אמות אני אומר שיהו בנות אמה: [יא] אמות אני אומר שיהו בנות אמה: [יב] אמות אני אומר שיהו בנות אמה: [יג] אמות אני אומר שיהו בנות אמה: [יד] אמות אני אומר שיהו בנות אמה: [טו] אמות אני אומר שיהו בנות אמה: [טז] אמות אני אומר שיהו בנות אמה: [יז] אמות אני אומר שיהו בנות אמה: [יח] אמות אני אומר שיהו בנות אמה: [יט] אמות אני אומר שיהו בנות אמה: [כ] אמות אני אומר שיהו בנות אמה: [כא] אמות אני אומר שיהו בנות אמה: [כב] אמות אני אומר שיהו בנות אמה: [כג] אמות אני אומר שיהו בנות אמה: [כד] אמות אני אומר שיהו בנות אמה: [כה] אמות אני אומר שיהו בנות אמה: [כו] אמות אני אומר שיהו בנות אמה: [כז] אמות אני אומר שיהו בנות אמה: [כח] אמות אני אומר שיהו בנות אמה: [כט] אמות אני אומר שיהו בנות אמה: [ל] אמות אני אומר שיהו בנות אמה: [לא] אמות אני אומר שיהו בנות אמה: [לב] אמות אני אומר שיהו בנות אמה: [לג] אמות אני אומר שיהו בנות אמה: [לד] אמות אני אומר שיהו בנות אמה: [לה] אמות אני אומר שיהו בנות אמה: [לו] אמות אני אומר שיהו בנות אמה: [לז] אמות אני אומר שיהו בנות אמה:

תורה אור השלם

1. וְהָאֲרִיאֵל שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אֹרֶךְ בִּשְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה רֹחַב רָבוּעַ אֶל אַרְבַּעַת רִבְעָיו: יחזקאל מג טז

הגהות הב"ח

(א) גמ' מאי הא דתניא כ"ב זהו סוף קושית: (ב) שם כניסה בגין מזבח כמה הוה: (ג) שם נמלא שלשים על אלשים וז' וטפחים ב"ב ל"ל ג' על ג' ועוד ב' טפחים מכל לד וכן בקמוץ גבי ה' טפחים על כ"ח ולחנכע טפחים מכל לד וק"ל:

מוסף רש"י

רחיק האמה. ממדד באמות קטנות וכן מאה רוחב וכן גבולו על שפתו זרת אחד וחיק גב המזבח טוען באמות קטנות הללו (ערובין ז.). חיק האמה זה יסוד. מיק על שם שהוא מקיפו ומיקוטו של מזבח תלמוד. אלו קרנות. שהן אמה על אמה והלי דכתיב זרת אחד מאמצעית רחבו של קרן מודד זרת שהוא אמי אמה לכל רוח דהוי אמה על אמה (שם). זה גב המזבח. לגומר באמה קטנה זו נמדד האמה של מזבח הזהב דכתיב בית אמה מרכז ואמה רחבו, (שמות ל). ומבמקום מנחות בפרק שתי הלחם מפרש ליה לאלי קרא דאמה יסוד דקאמרי בקונטרס לאו דאיכא כניסה דיסוד אלא בגובה אמה דאמר מר עלה אמה וכנס אמה זהו יסוד אבל יסוד דאינו בגובה הכניסה באמה בת ששה ואמה סובב דאמה בת אמה קטנה ולא ה' אמות של אמה

[המשך מוסף רש"י בעמוד הבא]

שינויי נוסחאות

א) אלו הקרנות. (ש"מ): ב) רוח. (ש"מ). וכ"מ כ"י מתק תיכת זה: ג) סבר זה הוא באמה. (ש"מ): ד) הכלים. (ש"מ): ה) אמות הכלים. (ש"מ): ו) דעתי'. (ש"מ): ז) ועד אמה רוחב גובה המזבח. (ש"מ): ח) ש"מ: ט) ומילה. (ש"מ): י) יהיב עליונים. (ש"מ): יא) כמה הוי שתין. כ"י. (ש"מ): יב) תנן המזבח. (ש"מ): יג) מקום הקרנות. (ש"מ): יד) סביב גובהה. (ש"מ): טו) באלו אני אומר שיהו האמות בת אמה: ומיק. (צ"ק): טז) באמה היינו יסוד. (ש"מ): יז) אמה: הס"ל ומה"ל זהו יסוד. (ש"מ): יח) בהי אמה קאמר. (ש"מ): יט) וגבולה אל שפתה. (ש"מ): כ) סביב זרת האחד אלו הקרנות דמתמצעית. כ"ל. (ש"מ). וכ"ל הגיה הקרנות: הס"ל ומה"ל זרת אמה שהן אמה על אמה והא דכתיב זרת האחד דמתמצעית אתכן מודד והויא זרת לכל רוח דזרת אני אמה: הס"ל: כא) יהא נמי גבי מזבח. (ש"מ): כב) הא שאר. (ש"מ וצ"ק): כג) שאר: ורבי יהודה סבר. כמו זה דהיינו גב המזבח שהוא כלי יהיו האמות של כל הכלים: קס"ד. (ש"מ): כד) ואותן חמש אמות שבין יסוד לסובב באמה. (ש"מ וצ"ק): כה) חמש: הס"ל ומה"ל ממיק. (ש"מ וצ"ק): כו) באמה דהיינו מן. (ש"מ): כז) סובב באמה בת חמש. כ"ל.

(ש"מ וצ"ק): כח) קדשים אשר על. (ש"מ): כט) הוי. (דפו"ר): ל) למזבח: הס"ל ומה"ל מלמה. (ישר וטוב): לא) סביב: בין דמים העליונים לדמים מתחתונים. (ש"מ): לב) למעלה מן חוטו ועולת בהמה למטה (ש"מ): לג) נ"ש וסותט חווידין]. (מ"ה): לד) דגובה המזבח באמה. (ש"מ): לה) לכניסת יסוד וסובב: לו) קרי נמי כניסה. (ש"מ): לז) ששה: הס"ל ומה"ל למטה מרגליו. (ש"מ): לח) כ' אמות אורך ושתים כרוחב: הס"ל ומה"ל ששים אמות ושני טפחים הוי. דהא שתי אמות דאימעט בנות חמשה בינתו: הס"ל ומה"ל מקום הקרנות עובי האבן תופס אמה באורך ואמה ברוחב לכל קרן נמצא. (ש"מ): לט) באמות בת שש: הס"ל ומה"ל לא דק באותה אמה דהאיל ומטפחים אתא: מקום. (ש"מ): מ) כ"ל על כ"ל מקום המערכה: הס"ל ומה"ל כ"ס על כ"ס הוי דק. (ש"מ). וכיסר ומוט הגיה והמיכריס: הס"ל ומה"ל נמצא כ"ל על כ"ל הוי דק: מא) הוא: מב) הוא: מג) מקום הלריכה כ"ג: (מה) [אלר] אחורי הכפורת. וכסהיו ישראל מרובין בעזרה היו נמשכין מהם לשם כדאמרינן ביומא (דף כא.): **אלא חיק האמה בגובהה.** אותה אמה שמן הרצפה ועד היסוד באמה בת אמה: **ואמה** [מו] **רוחב כניסה.** כניסה דסובב באמה בת אמה אבל כניסה דיסוד באמה בת אמה: **וגבולה** [מז] **על שפתה סביב.** דגבהו דקרן באמה בת ה':

(ש"מ): מח) מלר ובין אולם [ובין היכל. ש"מ הגר"ן ובין קדש קדשים היתה קפ"ז. (ש"מ): מט) מיכות לו מקום הלריכה כ"ג נמתקו. (ש"מ). וכ"מ כ"י ליתא לתגהה זו: נ) [ומה רוחב כניסה. כ"ל. (ישר וטוב): נא) גבולה אל שפתה. (ש"מ): נב) סביב גובהה. דגבהו. (ש"מ): נג) מה"ל אלא מיק. (ישר וטוב): נד) ר"ל אלא בזוטרתא. (מ"ה): נה) אמה ומשהו והקשה. (ישר וטוב): נו) נתן מדוריא. (צ"ק). וכיסר ומוט הגיה מדוריא:

רבינו גרשום

חיק האמה [ו] **זה היסוד.** אמת היסוד נמי באמה בת ה', דהיינו יסוד עלה אמה וכנס אמה זהו יסוד: **ואמה רוחב זהו הסובב.** דתנן עלה חמש וכנס אמה זהו הסובב אותה אמה בת ה': **סביב אלו הקרנות.** דתנן נמי עלה שלש וכנס אמה אלו מקום הקרנות ואותה אמה בת ה': **גב המזבח זה מזבח הזהב.** שלא היה לו יסוד ולא סובב אמותיו נמי באמה של ה' טפחים. **ר' מאיר** (סבר לה כרבי אמר) **זהו.** כלומר זה יהא באמה בת ה' הא שאר כל הכלים כגון ארון ושלחן באמה בת ו': **קא ס"ד** דקרא דאמר באמה בת חמשה מאותן אמות **דמיסוד ועד סובב** קאמר: **ומאי חיק האמה ואמה רוחב.** דמשמע מאותן ב' אמות בלבד קאמר: **הכי קאמר מחיק האמה.** כלומר מאותה אמה שמן הארץ ועד החיק בגובה המזבח ועד אמה רוחב דהיינו הסובב באמה בת ה', כל ו' אמות התחתונות שמן הארץ ועד הסובב באמה בת ה': **גובה המזבח כמה הוי עשר אמות.** דליפגנו ליה במזבח הזהב שהיה גבהו פי שנים כארבו, אף מזבח החיצון נמי, וקרא דכתיב שלש אמות קומתו מסובב עד קרנות קאמר: **שיתין בני חמשה חמשה.** מן הארץ ועד הסובב: **וארבע.** העליונים: **בני שיתא שיתא.** טפח: **מזבח כמה** טפח הוי גבהו ל"ד: **מקרנות ועד סובב** ד' אמות שהן כ"ד טפחים: **ואם עשאה למטה מרגליו.** כלומר למטה מן הסובב שהוא עומד על הסובב. **אפילו אמה אחת** [ב] שלה טפח. **ואמאי כשרה: אלא חיק האמה** דהויא של ה' לא חשיב לה בגובהה אלא בכניסה. וכן אמה רוחב וגבולה אל שפתה. כל הכניסות היו באמה בת ה'. אבל כל עשר אמות של גובה המזבח היו של ו' טפחים והוה ליה מזבח גבוה שיתין טפחים. ועד חציו ל' טפח. ומן הסובב ועד החוט שבחציו ו' טפחים דהיינו אמה משום הכי קאמר כשרה: ואם איתא דבכנסה מוקמת לה דהויא של ה' טפחים א"כ נמצאו ב' טפחים מותירין על הל"ב, וכן לכל כניסה וכניסה מיותרין ב' טפחים, וכשהגיע מקום הקרנות כ"ז אמות הוי, כדאמר לכניסת הקרנות עלו השיורין לו' טפח שהן אמה, ועשרין ושבעה הויא ליה למימר: **לא דק.** על אותן שיורין לחשבן לצרפן לאמה. כנסה דקרנות היינו כדאמר בזבחים עלה שלש מן הסובב ומביא ד' אבנים שכל אחת הל"ב, וכן לכל כניסה וכניסה מיותרין ב' טפחים, וכשהגיע מקום הקרנות כ"ז אמות הוי, לפנים עד מקום המערכה מצד זה וכן מכל צד אותה אמה הויא מקום הילוך הכהנים סביב למערכה, נשתייר כ"ד על כ"ד למקום המערכה, לפי חשבוננו שעודפין ו' טפחים הויא כ"ה, ואי לא דק בהך בבא במקום קרנות הוה דייק באידך בבא במקום

[ב] עיינוהו ל"ג, ג) מדות פ"ג מ"ח [זמנים כט. כסוגות יז:]: ג) זמנים סס. (ש"מ): ד) מדות פ"ג מ"ח [זמנים כ.]: ה) סוכה מה.: ו) זמנים מג.: ז) יומא טו.: מדות פ"ב מ"ח: ח) [ממדבר ד]: ט) [שמות כז]: י) [תוספות בהמה פרשה ג, תוספות הגוף ויקרא דבורא דחובא פרק יח, עולת העוף ויקרא פרשה ה, עולת בהמה ויקרא דבורא דחובא פרק ט]: כ) [תוספות בהמה נב. תוספות הגוף סד: עולת הגוף סה. עולת בהמה יז:]:

ו) נלקח דל"ל מיק האמה היינו היסוד דעלה אמה וכנס אמה זהו יסוד נמי היה באמה בת ה'. (גליון): ב) נלקח דל"ל תניא אמה אחת של ה' טפחים. ואמאי כשרה. (גליון):

לא שנא הכי ולא שנא הכי. כלומר כיסתן דקרנות אי בעי למימר נמי באמה בת חמש לא איכפת לן כיון דכיסת יסוד באמה בת שש לא פש ליה בין קרן לקרן אלא כ"ו ואלרבעה טפחים סתים מכיסה דסובב ושתים מכיסה דקרנות וכיון דלא הוי אמה לא חשיב לה: **חמשין וחמנית.** [ז]כדולן אמותיו היו בנות ו' חוץ משתי אמותיו (א) [ז]מן הכלכה ועד היסוד ואמה גובה של קרן: **דיקא נמי.** דמיק האמה [ח]וגובהה ואמה רוחב כיסה מדקרי להאי מיק האמה ולהאי אמה רוחב ושני בדיבוריה: **השולחן ארכו י"ב.** [ט]שמעינן ליה לר' מאיר דאמר לעיל [ז.] כל האמות היו בביצועיות אלא ביצועיות היינו בת ששה: [י] ומדקרי ליה ביצועיות **מכלל דאיכא נפישא מינה.** בתמניה: **שתי אמות.** [יא]מקלות היו שם שבכן מודדין האמות והן [יב][אלכן] אמה: **בשושן הבירה.** אחד אחד היה בנוי על שער המזרחי של עזרה ומצוייר בכתבנים שושן הבירה: **של משה.** בת ששה: **רבי שיהו אומרין נוטלין הקטנה.** [יג] שהיה גוזר מתנה עם האומנין כך וכך אמות בנין תבנו לבדק הבית בכך וכך דמים באמה של משה ומחזירין לו לאחת אמה גדולה שיתירה עליה אלבע כדי שיוסיפו על תנאם משלהם שלא יפחתו ומנלאה נהנים מן ההקדש יותר ממה שעשו ובאין לידי מעילה: **והדא דהכא ולכספא.** כשמתנין [יד] נוטלי זהב לעשות מבלה בת חמש או בת עשר באמה של משה עושין אותה למדת האמה היתרה עליה אלבע ולא באותה שיתירה עליה אלבע לפי שאומנות יקרה היא ואין טוב להפסידן כל כך: **לורה.** מלוירית: **רבי שיהו.** וילולו מהיכן באו ויתנו הולדה [טו] למלכות שהוליאם משם: **שפחה אימם מלכות.** פרס עליהם ולא ימרדו בהם: **ואילו לדידיה לא אמר ליה.** ותרב אלי והשתמיש לי ואע"ג דמסקנא הכי הוה ויקם פרעה לילה [שמות יב] : **וירץ לפני אחאב.** אליהו [טז] לפני אחאב שהיה רוכב על סוסו משום כבודו שאין דרך מלכים ללכת ילדי: **ועלהו לתרופה.** גבי מעיין שעתיד לצאת מבית קדשי הקדשים קמי. ועל [יז] שפת הנחל יעלה מזה ומזה כל [עץ] (עלה) מאכל והיה פריו למאכל ועלהו לתרופה. ואיידי דאיירי בפלוגתא דרב חסדא ורב ינחק נקט לה הכא וקדרים וטוריקון למרופה: [יח] להתיר פה שלמעלה [יח]. פה אלמים שכל אלה האוכל ממנו נרפא: **פה שלמטה.** פה רחם של עקרות: חזקיה ובר קפרא [יט] מפרשא מילתייהו טפי והיא היא: **ואילו נאמר שתים מערכות שש המערכת ולא נאמר שתים עשרה: הייתי אומר שלש של שש.** דשתים מערכות [כ] הרי תרין שש המערכת הוי מערכת שלישית. ובספרים לכתב בהו שלש של שלש הכי משמע אילו לא נאמר שתים עשרה אלא שתים מערכות שש [כא] הוי משמע תרי שלש ואם תרצה להוסיף שלישית סגי בג' חלות: **לכך נאמר שתים עשרה.** דמשמע ותו לא: **ואילו נאמר שתים עשרה ולא נאמר שתים ושש.** אלא ונתת אותם מערכות המערכת על השולחן הייתי אומר שלש של ד' ד': **והא בעינן ונתת עליו.** המערכת לבונה וכי יהיב לה על הסביעית איכא תליתה: פרוכת מחיצה הוא וקרי ליה עלו: [כב] **כל הכלים.** כגון שלחנות אורכו [כג] לאורכן של בית ממזרח למערב: **כך היה מונח.** [כד] מנ"ל מדכך היו בדיו מונחים ממזרח למערב כדאמר בהך ברייתא לקמן מכלל דאורך הארון מלפון לדרום ורוחבו ממזרח למערב דבדיס בפותיא דארון קיימי כדאמרינן לקמן [ע"כ]: **ובדיו מגלן.** דממזרח למערב [כה]: **בפרוכת.** פרוכת היתה פרוסה בפתח בית קדשי קדשים לגניעות בעצמה ולא משום מחיצה דהא אמה ערקסין הוא במקדש ראשון [כו]. וכ"ת לוקמה במקדש ב' דהוי פרוכת [כז] ליכא למימר [כד] דבמקדש שני לא הוה ארון ובדיס דיאלשיהו [כח] גנזו במס' יומא (נב:) ועוד דקרא במקדש ראשון כתיב [כט]: **דוחקין ובולטין בפרוכת.** לפי שהיה הארון כנגד הפתח כדאמרי' במגילה (דף י:) ארון שעשה משה כשמונה בדביר היה לו עשר אמות ריוח ממנו לכותל לכל לד והבדיר היה עשרים על עשרים ומקום ארון אינו ממעטו בדביר דבנס היה עומד אלמא באמצע הבדיר קאי והפתח נמי היה באמצע בכותל מזרחי והיו הבדיס בולטין בפרוכת שבפתח: כמין **שלא** יבואו לידי מעילה. לאו דוקא דהקדש שוה מנה שחילנו על שוה פרוטה מחולא אלא שלא היו רוצים לוקחין לבונה ודהבא. אותה של קרן מזרחית לפונית וסימנך (לעיל לו) מלפון זהב יאתמך: **אחת של ארבע ואחת של שמונה.** מדלא נקט והוא הדין בענין אחר: **רואין אותו כאילו אינו.** תימה הא אין שולחן מקדש יותר מי"ב טפחים ומנלא בזיכין למעלה מי"ב וי"ל כגון דמשקע ליה לשביעי עד שהוא בתוך הששי ומיירי שעשאו באותו עניין שיכול לשקע בתוכו: דוחקין

לא שנא הכי ולא שנא הכי מזבח כמה הוי חמשין ותמניא פלגיה דמזבח כמה הוי עשרין ותשעה מקרנות ועד סובב כמה הוי עשרין ותלתא כמה בציר לפלגיה דמזבח שיתא ותנן אם עשאה למטה מרגליו אפילו אמה אחת כשירה דיקא נמי דכתיב חיק האמה ואמה רוחב שמע מינה וכמה אמה בינונית אמר ר' יוחנן ששה טפחים אמר רבי יוסי בר אבין אף אנן נמי תנינא רבי מאיר אומר השלחן ארכו שנים עשר ורחבו ששה מכלל [א] דהויא אמה דנפישא מינה אין [ב] והא תנן [ג] שתי אמות היו בשושן הבירה אחת על קרן מזרחית צפונית ואחת על קרן מזרחית דרומית שעל קרן מזרחית צפונית יתירה על של משה חצי אצבע שעל קרן מזרחית דרומית היתה יתירה עליה חצי אצבע נמצאת יתירה על של משה אצבע ולמה אמרו אחת גדולה ואחת קטנה [ד]כדי שיהו האומנין נוטלין בקטנה ומחזירין בגדולה כדי שלא יבואו לידי מעילה ותרתי למה לי חדא לכספא ודהבא וחדא לבנייא תנן התם [ה]שער המזרח עליו שושן הבירה צורה מאי טעמא רב חסדא ורב יצחק בר אבדימי חד אמר כדי שידעו מהיכן באו וחד אמר כדי שתהא אימת מלכות עליהן [ו]א"ר יגאי לעולם תהא אימת מלכות עליך שנא' [ז]ויירדו כל עבדיך אלה אלי והשתחוו לי לאמר ואילו לדידיה לא קא"ל ר' יוחנן אמר מהכא שנאמר [ח]ויד ה' היתה אל אליהו וישנס מתניו וירץ לפני אחאב עד באבאה יזרעאלה: [ט]ועלהו לתרופה רב חסדא ורב יצחק בר אבדימי חד אמר להתיר פה שלמעלה וחד אמר להתיר פה שלמטה איתמר [י] חזקיה אמר להתיר פה אלמים בר קפרא אמר להתיר פה עקרות תנו רבנן אילו נאמר [יא]ולקחת סלת ואפית אותה שתים עשרה חלות ושמת אותם שתים מערכות ולא נאמר שש הייתי אומר אחת של ארבע ואחת של שמונה לכך נאמר שש ואילו נאמר שתים מערכות שש המערכת ולא נאמר שתים עשרה הייתי אומר שלש של שש שש לכך נאמר שתים עשרה ואילו נאמר שתים עשרה חלות ומערכות ולא נאמר שתים ושש הייתי אומר שלשה של ארבע ארבע לכך נאמר שתים ושש הא עד שלא יאמרו ג' מקראות הללו לא למדנו הא [יב]כיצד נותן שתים מערכות של שש שש ואם נתן אחת של ארבע ואחת של שמונה לא יצא שתים של שבע שבע רבי אומר רואין את העליונה כאילו אינה והא בעינן [יג]ונתת על אמר ליה רב חסדא לרב המנונא ואמרי לה רב המנונא לרב חסדא [יד]רבי לטעמיה דאמר על בסמוך דתניא רבי אומר ונתת על המערכת לבונה זכה על [יב]בסמוך אתה אומר על בסמוך או אינו אלא על ממש כשהוא אומר [טו]וסכות של הארון את הפרוכת הוי אומר על בסמוך: כל הכלים שבמקדש וכו': תנו רבנן [יז]כל הכלים שבמקדש ארכן לארכו של בית חוץ מארון שארכו לרחבו של בית ובך היה מונח ובך היה בדיו מונחין מאי קאמר הכי קאמר כך היה מונח [יח] מדבדיו כך היה מונחין ובדיו מגלן [יט]דתניא [יז]ויאריכו הבדים יכול לא היו נוגעין בפרוכת תלמוד לומר ויראו אי ויראו יכול יהו מקרעין בפרוכת ויוצאין [יח] תלמוד לומר [יז]לא יראו החוצה הא כיצד דוחקין

[א] מכלל דאיכא אמה. (ש"מ): [ב] אין דתנן. (ש"מ): [ג] איתמר נמי חזקיה. כ"ב בגמ' מנהדרין (ס"ה): [ד] היה מונח מדבך היו בדיו מונחים ובדיו. (ש"מ): [ה] ויצאין לחוץ מ"ל. (ש"מ): [ו] דכל אמותיו. (ש"מ): [ז] שמן הכלכה. (ש"מ): [ח] האמה גובה ואמה. (ש"מ): [ט] ושמעינן. (ש"מ): [י] שאה: דפריך מדקרי ליה. (ישר דטוב): **יא]** שתי אמות שתי מקלות. (ש"מ): **יב]** וכן אמה אמה. (ש"מ): **יג]** והגי' שלפנינו היא מלינ: **יג]** בקטנה שיהא נזבר. (ש"מ ב"י): **יד]** כשמתנין עם נוזכי זהב. (ש"מ): **טו]** ר"ל הולכה למלכם. (ש"ה): **טו]** אלילהו דין לפני. (ש"מ): **יז]** לתרופה להתיר פה של מעלה. הכ"ל. (דפריר דישר דטוב): **יח]** של מעלה: הס"ל ומה"ל פה אלמים. (ישר דטוב). וכש"מ הגיה מנו שלפנינו: **יט]** מפרשי מילתייהו. (ש"מ): **כ]** עין יפר דטוב: **כא]** שש המערכת הוי. (ש"מ): **כב]** שתים מערכות של שש עשה ואם תעלה. (ש"מ). ומש"מ הגיה שתים לתערכות של שלש. וי"ל עין שהיה דהיינו כל שלש אם יש הוא: **כג]** אם יש לה לוסיף יהיה אף של ג' והיינו יהיה שתים מערכות שם הא הגי' מ"ש שם ודי בהאי מסם: **כד]** אורכן לאורכו. (ש"מ): **כה]** תיכות מנ"ל נמקנו. (ש"מ הנד"). ופ"ש הגיה מנ"ל מדבריו כך היו מונחים: **כו]** למערב הוה: בפרוכת. (ש"מ): **כז]** פרוכת הא ליכא. (ש"מ): **כח]** גנזם. (ש"מ):

מוסף רש"י

עליית גוזבה בתמה קטנה כדתנן עלה תמש וכנס תמה זה הסובב וקרנות לא שנא גוזבה ולא שנא רוחבן בתמה קטנה. (עירובין ד. ועי' עוד בהגה"ה שם). חוגרו באמצע. חוגרו למזבח בתמלא גוזבה: **(בכורות יז).** הדי עולה בכבש. לפי שנעשית למעלה כדלעיל בגמרא. **בא** לו לקרן דרומית מזרחית. כדאמרן שקרוכה לצית הקרן. ומבדיל. בשני קימנין כדליף בהכל שתמות (חולין דף ס:). ערפה. גוזבה הרגש מול ערפה למעה לגד אלגפים מול הרוחה אלא את העוקף (זבחים סד:). ומבדיל. בשתי קימנין ולא כתמלא שהיא בסימן אחד. ומיצה את דמה. דוחק בית מלקיבו לקיר והוא מתמלה ע"י שדוחקו בקיר (שם נד:). עלה אמה. מן אלכן בדוחה ל"ב על ל"ב. שמתחילה הביאו מלבן מרובע ל"ב על ל"ב והוסיפוהו על אלכן כעין אישטנו"ל וגוזבו אמה ומילאוהו סיד וקונית וחפא נמצא עגלה אמה. וחזרו והביאו מלבן שהיא ל' על ל' וגוזבו ממש אמות והוסיפוהו על זה משוך אמה מכל לד ומילאוהו סיד וקונית וחפא הרי שנעגנם אמה ועל אותה כעיקה היו שופכין הדמים ומשם יורדין לרלפה דרך שני נקבים שהיו בחתם הזויות וכשנמצלא מלבן זה נמצא עגלה אמה מן היסוד ומעגלה הרי שם עם אלכן, חזרו והביאו מלבן שהוא כ"ש על כ"ש ומוסיפו על זה משוך אמה מכל לד ומילאוהו סיד וקונית חפא נמצא גבוה תשע אמות והוא גב המזבח שבנה מקום חילון לכהנים סביב לבוא מאבר שתים ושש. כלומר כיסתן דקרנות אי בעי למימר נמי באמה בת חמש לא איכפת לן כיון דכיסת יסוד באמה בת שש לא פש ליה בין קרן לקרן אלא כ"ו ואלרבעה טפחים סתים מכיסה דסובב ושתים מכיסה דקרנות וכיון דלא הוי אמה לא חשיב לה: **חמשין וחמנית.** [ז]כדולן אמותיו היו בנות ו' חוץ משתי אמותיו (א) [ז]מן הכלכה ועד היסוד ואמה גובה של קרן: **דיקא נמי.** דמיק האמה [ח]וגובהה ואמה רוחב כיסה מדקרי להאי מיק האמה ולהאי אמה רוחב ושני בדיבוריה: **השולחן ארכו י"ב.** [ט]שמעינן ליה לר' מאיר דאמר לעיל [ז.] כל האמות היו בביצועיות אלא ביצועיות היינו בת ששה: [י] ומדקרי ליה ביצועיות **מכלל דאיכא נפישא מינה.** בתמניה: **שתי אמות.** [יא]מקלות היו שם שבכן מודדין האמות והן [יב][אלכן] אמה: **בשושן הבירה.** אחד אחד היה בנוי על שער המזרחי של עזרה ומצוייר בכתבנים שושן הבירה: **של משה.** בת ששה: **רבי שיהו אומרין נוטלין הקטנה.** [יג] שהיה גוזר מתנה עם האומנין כך וכך אמות בנין תבנו לבדק הבית בכך וכך דמים באמה של משה ומחזירין לו לאחת אמה גדולה שיתירה עליה אלבע כדי שיוסיפו על תנאם משלהם שלא יפחתו ומנלאה נהנים מן ההקדש יותר ממה שעשו ובאין לידי מעילה: **והדא דהכא ולכספא.** כשמתנין [יד] נוטלי זהב לעשות מבלה בת חמש או בת עשר באמה של משה עושין אותה למדת האמה היתרה עליה אלבע ולא באותה שיתירה עליה אלבע לפי שאומנות יקרה היא ואין טוב להפסידן כל כך: **לורה.** מלוירית: **רבי שיהו.** וילולו מהיכן באו ויתנו הולדה [טו] למלכות שהוליאם משם: **שפחה אימם מלכות.** פרס עליהם ולא ימרדו בהם: **ואילו לדידיה לא אמר ליה.** ותרב אלי והשתמיש לי ואע"ג דמסקנא הכי הוה ויקם פרעה לילה [שמות יב] : **וירץ לפני אחאב.** אליהו [טז] לפני אחאב שהיה רוכב על סוסו משום כבודו שאין דרך מלכים ללכת ילדי: **ועלהו לתרופה.** גבי מעיין שעתיד לצאת מבית קדשי הקדשים קמי. ועל [יז] שפת הנחל יעלה מזה ומזה כל [עץ] (עלה) מאכל והיה פריו למאכל ועלהו לתרופה. ואיידי דאיירי בפלוגתא דרב חסדא ורב ינחק נקט לה הכא וקדרים וטוריקון למרופה: [יח] להתיר פה שלמעלה [יח]. פה אלמים שכל אלה האוכל ממנו נרפא: **פה שלמטה.** פה רחם של עקרות: חזקיה ובר קפרא [יט] מפרשא מילתייהו טפי והיא היא: **ואילו נאמר שתים מערכות שש המערכת ולא נאמר שתים עשרה: הייתי אומר שלש של שש.** דשתים מערכות [כ] הרי תרין שש המערכת הוי מערכת שלישית. ובספרים לכתב בהו שלש של שלש הכי משמע אילו לא נאמר שתים עשרה אלא שתים מערכות שש [כא] הוי משמע תרי שלש ואם תרצה להוסיף שלישית סגי בג' חלות: **לכך נאמר שתים עשרה.** דמשמע ותו לא: **ואילו נאמר שתים עשרה ולא נאמר שתים ושש.** אלא ונתת אותם מערכות המערכת על השולחן הייתי אומר שלש של ד' ד': **והא בעינן ונתת עליו.** המערכת לבונה וכי יהיב לה על הסביעית איכא תליתה: פרוכת מחיצה הוא וקרי ליה עלו: [כב] **כל הכלים.** כגון שלחנות אורכו [כג] לאורכן של בית ממזרח למערב: **כך היה מונח.** [כד] מנ"ל מדכך היו בדיו מונחים ממזרח למערב כדאמר בהך ברייתא לקמן מכלל דאורך הארון מלפון לדרום ורוחבו ממזרח למערב דבדיס בפותיא דארון קיימי כדאמרינן לקמן [ע"כ]: **ובדיו מגלן.** דממזרח למערב [כה]: **בפרוכת.** פרוכת היתה פרוסה בפתח בית קדשי קדשים לגניעות בעצמה ולא משום מחיצה דהא אמה ערקסין הוא במקדש ראשון [כו]. וכ"ת לוקמה במקדש ב' דהוי פרוכת [כז] ליכא למימר [כד] דבמקדש שני לא הוה ארון ובדיס דיאלשיהו [כח] גנזו במס' יומא (נב:) ועוד דקרא במקדש ראשון כתיב [כט]: **דוחקין ובולטין בפרוכת.** לפי שהיה הארון כנגד הפתח כדאמרי' במגילה (דף י:) ארון שעשה משה כשמונה בדביר היה לו עשר אמות ריוח ממנו לכותל לכל לד והבדיר היה עשרים על עשרים ומקום ארון אינו ממעטו בדביר דבנס היה עומד אלמא באמצע הבדיר קאי והפתח נמי היה באמצע בכותל מזרחי והיו הבדיס בולטין בפרוכת שבפתח: כמין

שינויי נוסחאות

[א] מכלל דאיכא אמה. (ש"מ): [ב] אין דתנן. (ש"מ): [ג] איתמר נמי חזקיה. כ"ב בגמ' מנהדרין (ס"ה): [ד] היה מונח מדבך היו בדיו מונחים ובדיו. (ש"מ): [ה] ויצאין לחוץ מ"ל. (ש"מ): [ו] דכל אמותיו. (ש"מ): [ז] שמן הכלכה. (ש"מ): [ח] האמה גובה ואמה. (ש"מ): [ט] ושמעינן. (ש"מ): [י] שאה: דפריך מדקרי ליה. (ישר דטוב): **יא]** שתי אמות שתי מקלות. (ש"מ): **יב]** וכן אמה אמה. (ש"מ): **יג]** והגי' שלפנינו היא מלינ: **יג]** בקטנה שיהא נזבר. (ש"מ ב"י): **יד]** כשמתנין עם נוזכי זהב. (ש"מ): **טו]** ר"ל הולכה למלכם. (ש"ה): **טו]** אלילהו דין לפני. (ש"מ): **יז]** לתרופה להתיר פה של מעלה. הכ"ל. (דפריר דישר דטוב): **יח]** של מעלה: הס"ל ומה"ל פה אלמים. (ישר דטוב). וכש"מ הגיה מנו שלפנינו: **יט]** מפרשי מילתייהו. (ש"מ): **כ]** עין יפר דטוב: **כא]** שש המערכת הוי. (ש"מ): **כב]** שתים מערכות של שש עשה ואם תעלה. (ש"מ). ומש"מ הגיה שתים לתערכות של שלש. וי"ל עין שהיה דהיינו כל שלש אם יש הוא: **כג]** אורכן לאורכו. (ש"מ): **כד]** תיכות מנ"ל נמקנו. (ש"מ הנד"). ופ"ש הגיה מנ"ל מדבריו כך היו מונחים: **כו]** למערב הוה: בפרוכת. (ש"מ): **כז]** פרוכת הא ליכא. (ש"מ): **כח]** גנזם. (ש"מ):

תורה אור השלם

1. וְיָרְדוּ כָל עֲבָדֶיךָ אֵלֶּה אֵלַי וְהִשְׁתַּחֲוּ לִי לֵאמֹר צֵא אַתָּה וְכָל הָעָם אֲשֶׁר בְּרַגְלֶיךָ וְאַחֲרֵי כֵן אֵצֵא וַיֵּצֵא מֵעִם פַּרְעֹה בְּחָרִי אָף: שמות יא ח
2. וְיַרְא כִּי הָיְתָה אֶל אֵלִיָּהוּ וַיְשַׁנֵּס מָתְנָיו וַיָּרָץ לִפְנֵי אַחְאָב עַד בֹּאֲכָה יִזְרְעֶאלָה: מלכים א יח מו
3. וְעַל הַנִּסְּךְ יַעֲלֶה עַל שִׂפְתוֹ מִזֶּה וּמִזֶּה כָּל עֵץ מַאֲכָל לֹא יִבּוֹל עָלֵהוּ וְלֹא יִתֹּם פִּרְיוֹ לְחָדָשָׁיו יְבַכֵּר כִּי מֵימָיו מִן הַמִּקְדָּשׁ הֵמָּה יוֹצְאִים וְהָיָה פִרְיוֹ לְמַאֲכָל וְעָלֵהוּ לִתְרוּפָה: יחזקאל מז יב
4. וְלָקַחְתָּ סֹלֶת וְאָפִיתָ אֹתָהּ שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה חַלּוֹת שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים יִהְיֶה הַחַלָּה הָאֶחָת: וְשַׂמְתָּ אוֹתָם שְׁתַּיִם מַעֲרֹכוֹת שֵׁשׁ הַמַּעֲרֶכֶת עַל הַשֻּׁלְחָן הַטָּהֹר לִפְנֵי יְיָ: ויקרא כד ה-ו
5. וְנָתַתָּ עַל הַמַּעֲרֶכֶת לְבֹנָה זַכָּה וְהָיְתָה לַלֶּחֶם לְאַזְכָּרָה אִשֶּׁה לַיְיָ: ויקרא כד ז
6. וְשַׂמְתָּ שָׁם אֶת אֲרוֹן הָעֵדוּת וְסַכֹּתָ עַל הָאָרֹן אֶת הַפָּרֹכֶת: שמות מ ג
7. וַיַּאֲרִכוּ הַבַּדִּים וַיֵּרָאוּ רָאשֵׁי הַבַּדִּים מִן הַקֹּדֶשׁ עַל פְּנֵי הַדְּבִיר וְלֹא יֵרָאוּ הַחוּצָה וַיְהִי שָׁם עַד הַיּוֹם הַזֶּה: מלכים א ח ח

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ממשן וכו' משמי אמותיו דהיינו מן הכלכה: (ב) ד"ה ויקן וכו' אליהו רץ לפני: (ג) ד"ה ועלהו לתרופה וכו' ועל המגל יעלה על שפתו מזה: (ד) ד"ה כפרוכת וכו' ליכא למימר הכי דמקדש:

שיטה מקובצת

לבך נאמר שתים ושש. פיתה לומר שתים עשרה חלות שש המערכת. וי"ל דהוא אמיצא מערכה אחת של שש ושתים של שלש שלש. עכ"ל הגליון: **תוספות** ד"ה שלא. על שזה פרוסה מחולל אלא שלא היו רוצין וכו'. וי"ל תוספות מלינוים בכסמות פ' על אלו מומין (מ.), לדי מעילה לא דוקא דהקדש שוה מנה וכו' אלא לפי שמומן בית המקדש קיים לא היה לסם לכתחילה לעשות קן. ע"כ:

רבינו גרשום

לא שנא הכי ולא שנא הכי לא שנא בגובהה ולא שנא בכניסה הויא בת ה' ונשתיירו בהכניסה ב' טפחים טפח מיכן וטפח מיכן, וכיון דהני ד' דיסוד הקרנות לא הויא אמתא לא קא חשיב ליה (לא) במתני' המזבח היה וכו' ולא קרא האראל וגו': **כמה הוי** גבוה המזבח חמשין וחמניא. דאמה התחתונה בגובהה ואמה הקרנות נמי בגובהה באמה בת ה' דאמה: **מקרנות ועד סובב.** כ"ג טפחים דאמה דקרנות גובהה ה'. ומסובב ועד החוט שיתא דהוו אמתא היינו דתנן אם עשאה לעולת העוף למטה מרגליו אפי' אמה אחת כשירה: **דיקא** נמי. דאמרן (דאמה) דאמה רוחב כניסה ולא חיק האמה אלא בגובהה קאמר כדאמרן: **אף אנן נמי תנינא.** דר' מאיר דאמר כל האמות היו בביצועיות חוץ ממזבח דתנן ר' מאיר אמר השלחן וכו': **מדקאמר ביצועיות מכלל דאיכא נפישא מינה.** שתי מדות של אמות. שני קנים: **היו בשושן הבירה.** זה שער מזרחי שעליו שושן הבירה מצויירת: **אחת** היתה זקופה באותה לשכה על קרן מזרחית צפונית **ואחת** על קרן וכו': (ב) בשמתנין עמהן לעשות המלאכה מתנין כך וכך אמות במדה קטנה של ר' והן מחזירין מלאכתן במדה גדולה: **ותרתי** למה לי. תירוות עליה לכה לי: **חדא.** יתירה הגדולה של אצבע לבנינא של חומות: **כדי שידעו מהיכן באו.** שיכירו בניסין שששה להן הקב"ה שמשם עלו כשנתן להן כורש רשות לעלות ולבנות הבית: **שתהא אימת מלכות.** שיזכרו שהן משועבדין: **חזקיה** ובר קפרא מפרשי דרב חסדא ורב יצחק: **אילו נאמר שתים מערכות ולא נאמר שתים עשרה הייתי אומר שלש מערכות של שש שש.** שתים מערכות שש המערכת זו מערכה שלישית (ג) שלשה **לכך נאמר** היינו שלש מקראות: **והא בעינן.** על המערכת ממש שלא יהא דבר חוצץ בין הבזיכין ללחם גמור: **על בסמוך.** ע"ג השלחן עצמו באותן שתי טפחי' ואויר שבין הסדרים: **מדכך היו בדיו מונחים.** לאורכו של בית ומערב ש"מ דארון לרוחבו של בית היה ארוכו: **ולא היו נוגעין בפרוכת.** שמבדיל בין הקדש ובין קודש הקדשים שתלוין ע"ג אמה טרקסין:

(א) נראה דלא כדי שיהו האומנין נוטלין בקטנה כשמתנין עמהם וכו'. (גליון): (ב) של שה לכך נאמר שתים עשרה ולפיכך צריך שלשה כל"ל. (גליון): לאמר וגו' ואע"ג דמסקנא הכי הוה דכתיב (שמות יב) ויקרא למשה ולאהרן לילה ויאמר קומו וגו' (זבחים קב.). **וירץ לפני אחאב.** אלמא ריכוב והוא כן לפניו, שהיה אלמא אחאב ומאחר שהיה מרגלא אחרא (שם). **להתיר פה** של מעלה. להתיר פה אלמים שיהו מדברים. **להתיר פה שלמטה.** רחם של העקרות האוכלות מן הענין נפקותא (סנהדרין ק.). **איתמר חזקיה.** וריש לקיש לא לגזרה לתרופה (שם). **בשושנה** אומר על הארון את הפרוכת. **לגיכה** לגמיר על ממש דהא פרוכת מחיצה היא להבדיל בין הקדש ובין קדש הקדשים. **הוי** אומר **על בסמוך.** שהיה אצל הארון, הכי נמי אי שני הכבשים אי בסמוך (ר"ש ל"ב). **וסכות** על הארון. על כתף לאו אי בסמוך, דהאי מחיצה הוא פרוכת הוא פרוכת מחיצה היא קבר (תוספ לז.).

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות